

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Defensionis quartæ Ioannis Pappi, Doctoris Theologi,
Partes Tres Priores**

Pappus, Johann

Tvbingæ

VD16 P 331

Ioannis Pappi, Doctoris Theologi, Defensionis Qvartae Pars Secvnda, De
libro Concoridæ: ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-36581

IOANNIS PAPPI,
DOCTORIS THEOLOGI,
DEFENSIONIS QUARTAE
PARS SECVNDA,

De libro Concordiæ: in qua, præter alia,

1. De manducatione orali, & indignorum.
2. De Ubiquitate.
3. De Synodo.
4. Et de Confessione duplici Sturmiij.

ADhuc se librum Concordiæ legisse Sturmius, Pag. 59. 76. 132. minus pernegat: & tamen, quæ & qualia, 138. 190. contra hunc librum, publica autoritate & scriptum initio, & postea editum, declamet, seu potius debacchando anhelet: ne mihi iam est ignotum. Est ne autem hoc Scholarchæ (rursus enim vos compellabo, ad quos hæc controversia maximè pertinet) est ne ergo hoc Christianum factum & inceptum, Illustrissimorum Imperij Electorum atque Principum, Clarissimarum Ciuitatum Confessionem tot calumnijs, maledictis, conuictijs, scommatis onerare, quam te fatearis nondum legisse? Si nulla in re perspicui possent, quo spiritu Sturmius ageretur, hæc vna spiritum vertiginis & mendacij satis proderet: cui credendū minimè sit: vel potius, cui sit omnibus viribus resistendum. Quid .n. aliud conuictior iste docebit, quàm de rebus omnibus temerè iudicare, sibi omnia tribuere, καὶ ἀνέμω ἑδραὶ ἑδραὶ ἑδραὶ. Plaracy, quæ contra

contra librum Concordiæ quartus iste Antipappus habet, prius quoque euomuerat: eaq; ego defensione mea tertia refutaueram. Nunc quasi nihil horum factum sit, ita repetit & inculcat ista tam diligenter refutata. Multis autem non tam argumentis, quàm conuictijs, contra librum Concordiæ inuehitur: sed his, quantum quidem obseruauit, præcipuis. Principio enim eum librum, quem se legisse negat, Sphinga & Chimæram nominat, idq; tum propter manducationem oralem & indignorum, tum propter *Vbiquitatem maxime, hereticam illam matronam, Dianam mammatam, uenam in Ecclesia meretriculam, qua nulla unquam fuerit monstrosior hæresis, qua ἀπολαΐσις & Idololatrica stabilatur, ascensus Christi in disparitionem & spectrum commuetur, & in cælo deniq; Di & Diaboli, beatorum & damnatorum habitacula permisceantur.* Deinde multa enumerat horrenda, quæ ex hoc Concordiæ libro consecutura sint, abolitionem veteris Augustanæ Confessionis, & Concordiæ anni 1536. labefactionem authoritatis Philippi Melanchthonis atque Buceri: condemnationem indicta causa exterarum Ecclesiarum, persecutiones secus docentium in Scholis & Ecclesijs, secus etiam sentientium in Magistratu, violationem pacis publicæ, attractionem locustarum, hoc est, Tyrannorum & Turcarum. Itaque tertio loco Synodum flagitat pro exteris Ecclesijs, & qualem haberi Synodum velit, tanquam pro tribunali sedens, præscribit. Quin & suam Confessionem, tanquam ex Tripode dicat, quam omnes sequantur Ecclesiæ, & probeant. De his igitur capitibus, secunda hac Defensionis meæ quartæ parte, quanta potero, perspicuitate agam: ac initio de Orali & Indignorum manducatione.

Cum autem utramq; hanc manducationem Bucerus, & in anni 1536. Concordiæ, & in Epistola Comandrina apud
probat:

probarit: vt in priore parte docui: ipse iam Sturmius viderit, quomodo cum hac approbatione Buceri, ea conueniant, quæ ipse non modo per summam contumeliam, sed etiam non sine blasphemia contra nostras Ecclesias eruclauit verius, quam scripsit, cuiusmodi sunt ista. *Oralis illa crassa, & impiorum cruenta manducatio, hæc verborum & rerum monstra, tam inaudita, tam inuisa, nates parentum nostrorum, pag. 29. & pag. 85. Impios, atheos, latrones, peculatores, adulteros, proditores, verum corpus accipere Domini, Ore, hoc os, dentibus teri corpus Domini, illud ipsum, inquam, corpus, quod in cruce suspensum est, istud ipsum corpus Domini ab his canibus, dentibus masticari, pag. 101. Vtraque manducatio, tanquam Endymion post somnum annorum 50. in lucem prodijt, circumspiciens iam dudum, an quisquam sit, qui ausit refragari, &c. pag. 104. Corpus Christi verè accipi, etiam CVM FASCIIS, VT IN CVNIS IACVIT, pag. 105. Huc isti duo terrestres aquila aduolitant, minùs considerati, magis furiosi, quàm Capernaïta erant, vt carnaliter pascantur: margaritas abijciunt, purpuram non sentiunt, concham dentibus frendunt, vt limacem vorent: & quia verum sanguinem Christi, ex sacro calice accipere & bibere rectè & vovxos non possunt, in cantbaris cereuisiarijs bibunt, & à mensa Domini, & à Cæna, & à celestibus bellarijs, ad cauponas & popinas, & Silenorum pocula deuolant, pag. 106. Lutherani, qui nunc sunt & dici volunt, excepta transsubstantiatione idem dicunt (quod Pontificij, ore comedi Corpus, & manducari ab indignis, & malis & improbis Christianis, siue fidelibus) & amplius videntur addere, etiam ab impijs & Turcis manducari, & ore masticari, pag. 111. De orali manducatione Patres crassè & durè loquuntur, manibus tractari, dentibus teri, in terram cadere Corpus Domini, ore manducari dicunt: sed istud non crassè, verùm subtiliter, neque durè, sed molliter, neque asperè, sed leniter, neque horridè, sed suauiter interpretantur,*

F tur,

42 Defensio IIII. D. Joannis Pappi,

tur, Ibid. Catechumenos etiam senes à Cæna abstinebant: quò mi-
nus pagani, ut vocant, & Turcis infidelibus, ut nunc loquuntur,
dabant, pag. 12. Et pro impijs & atheis pugnant vespa mee: & ho-
rum ori, & linguæ, & ventericulo, & stomacho diuina bellaria pe-
rari volunt: non pro indignis: non enim hos impios esse puto: & pro-
pter Capernaiticam suam presentiam dimicant, 181. Non hic de in-
dignis disputatio est, sed de impijs, de atheis: de Iuda disputa-
tio est.

Vno quasi fasce colligauit ea, quæ Sturmius contra ver-
ram de nouitate corporis Christi doctrinam blasphemauit,
neque quisquam immodeste me scribere, aut grauius arbi-
tretur, quis enim in hac causa patiens sit?

IO XV. cap. Iohan-
nis.

Cum oralem nos manducationem appellamus, id di-
cimus, quod sapissimè Cyrillus repetit, nō fide nostantium,
& charitate sincera Christo spiritualiter coniungi: SED
» ALIAM QVOQVE NOBIS CONIUNCTIONIS RATIO-
» NEM SECUNDVM CARNEM CVM ILLO ESSB. Quis
» enim dubitabit, inquit, Christum etiam sic vitam esse, nos
» autem palmites, qui vitam inde acquirimus? Audi Pau-
» lum dicentem, Quia omnes vnum corpus sumus in Christo,
» quia etsi multi sumus, vnum tamen in eo sumus. Omnes
» enim vno pane participamus. An fortasse putat ignotam
» nobis mysticæ benedictionis virtutem esse? quæ cum in no-
» bis fit, non nec CORPORALITER QVOQVE FACIT COM-
» MUNICATIONE CARNIS CHRISTI, CHRISTVM IN NO-
» BIS HABITARE? Et paulo post: Vnde considerandum est,
» non habitudine solum, quæ per charitatem intelligitur,
» Christum in nobis esse, VERVM ETIAM PARTICIPATIO-
» NE NATVRALI. In quam sententiam & alij Patres magno
» numero non crasse, neque dure, neque asperè, neque hor-
» ride, ut ipsorum sententias ornat Sturmius; sed vere, & candide,

dide, & aperte, & clarè loquuntur. Tertullianus lib. de res-
 surrectione carnis: Caro nostra corpore & sanguine Dei
 vescitur, vt & anima de Deo saginetur. Iren. lib. 4. cap. 34. *Quomodo autem rursus dicunt hæretici, carnem in cor-
 ruptionem deuenire, & non percipere vitam, quæ à corpore
 Dei & sanguine alitur? &c. Quemadmodum enim qui est
 à terra panis, percipiens vocationem Dei, iam non commu-
 nis panis est, sed Eucharistia ex duabus rebus consistens: sic
 & CORPORA NOSTRA EVCHARISTIAM PERCIPIEN-
 TIA, iam non sunt corruptibilia. Cyprianus sermone de
 lapsis: Sanctificata ora cœlestib. cibis, post corpus & sangui-
 nem Domini, prophana contagia, & Idolorum reliquias re-
 spuerunt. Chrysostomus homil. 59. in Matthæum. Quæ
 venia nobis dabitur, imò verò, quæ supplicia nō pendemus,
 quando LINGVAM NOSTRAM, QVA DOMINICAM GV-
 STAVIMV: CARNEM, Diaboli sponte linguam efficiemus?
 Idem hom. 83. in Matthæum. 45. in Iohannem. 24. & 27. in
 1. Corinth. 30. in 2. Corinth. in multis homilijs ad populū
 Antiochenum, homilia de proditore Iuda, homil. ad Neo-
 phytos, & alijs quàm plurimis locis. Ambrosius ad Theodos.
 Imperatorem, vt scribit Theodoretus lib. 5. cap. 18. Quibus
 oculis aspicias Dei templū, quibus calcabis pedibus sanctum
 illius pavimentū, quomodo manus extends, de quibus ad-
 huc sanguis stillat iniustus, quomodo huiusmodi manibus
 suscipies sanctum Dñi corpus? qua temeritate, ORE TVO POS-
 CULVM SANGVINIS PRECIOSI PERCIPIES, quando fu-
 rore verborū tuorum tantus iniustè est sanguis effusus. Et
 Chrysostomi abbreviator Theophylactus in 3 ad Col. Aper-
 tē verò ore dixit, id est, quod ex Domini corporis cōmunis
 catione sanctificatū est. Absurdū itaq; vt OS ILLVD sermonis
 fœditate inquinet, QVOD CHRISTVM SVSCIPIT, Augu-*

44 *Defensio III. D. Joannis Pappi,*

» stinus lib. 12. contra Faustum, cap. 9. Mediatorem Dei &
 » hominum, hominem Iesum Christum, carnem nobis suam
 » manducandam, bibendumque sanguinem dantem, fideliter
 » corde ATQUE ORE suscipimus, & Epl. 118. Placuit Spiritui
 » sancto, ut in honorem tanti Sacramenti, in OS CHRISTI
 » NI PRIUS DOMINICVM CORPVS INTRARET, quam
 » ceteri cibi.

Satis apertè hæc testimonia testantur, doctrinam de
 Orali manducatione, non fuisse ignotam vetustati. Quid
 quod ipsa institutionis verba, Oralem hanc manducatio-
 nem apertè euincunt? Fatentur Sacramentarij, sed inuiti,
 quod reuera non credunt, nos in sacra Cæna corpore Do-
 minico vesci, sed hoc, quod ab inuitis extortum est, saneres-
 tineamus. Ergo corpore Dominico vescimur. Sed quomo-
 do vesci hoc possumus? Doceant hoc nos iam non Sacra-
 mentarij, sed os veritatis, Christus Seruator, Accipite, Co-
 medite: ergo accipiendo & comedendo id, quod ipsis porri-
 gebat Dominus, discipuli corpore illius vesciebantur. Com-
 cedatur igitur & nobis, ut tum credamus, nos corpore Do-
 mini vesci, cum acceptum panem manducamus: at quomo-
 do manducamus? Ore videlicet: nõ enim fide panem man-
 ducamus. At quia ista Oralis manducatio non sufficit: ideo
 ad verum & salutarem usum, Dominus & aliam manduca-
 tionem adijcit: Hoc facite in mei commemorationem. Fas-
 cere iubet, hoc est, accipere & edere, sed ad sui commemo-
 rationem. Quæ nisi ita accipiamus, ut ab ipso Domino præ-
 scripta nobis sunt: qualem, quæso, horum verborum inter-
 pretationem comminiscemur? Accipite panem, id est, cre-
 dite panem, Biberunt ex eo omnes, id est, crediderunt ex
 eo poculo omnes, Quotiescunque comederitis panem hunc,
 & de poculo hoc biberitis, id est, Quotiescunque credide-
 ritis

ritis panem hunc, & de poculo hoc credideritis. Quisquis
 ederit panem hunc, aut biberit de poculo Domini indignè,
 id est, Quisquis crediderit panem hunc, aut crediderit de po-
 culo Domini indignè, reus erit corporis & sanguinis Domi-
 ni. Probet homo seipsum, & sic de pane illo edat, & de po-
 culo illo bibat. Nam qui edit & bibit indignè, iudicium sibi
 ipsi edit & bibit, id est, Et sic de pane illo credat, & de poculo
 illo credat. Nam qui credit, & credit indignè, iudicium sibi
 ipsi credit & credit. Nisi ergo ipsis quoque Dominicis verbis
 vim facere volumus, necesse est fateamur, edendo panem,
 corporis Domini nos participes fieri: quapropter & Paulus
 panem *novitap* vocat: cum, si spiritu, aut fide tantum parti-
 cipes eius fieremus, spiritum aut fidem *novitap* appellare de-
 buisset Domini corporis. Et si autem ad Patrum testimo-
 nia aduersarij sæpissime solent prouocare: tamen vel hac
 vna in quæstione videre licet, quomodo illorum testimo-
 nijs abutantur. Irenæus & Tertullianus apertissime dicunt,
 ipsam nostram carnem, ipsum ue corpus, carne Christi pasci:
 & inde animam quoque de Deo saginari. At hoc nostri in-
 uertunt: animam pasci aiunt corpore Christi, vt corpus etiam
 spem inde immortalitatis concipiat. Neque meliore fide
 Chrysofomi testimonium Sturmius tractat. Cum enim pag.
 104, fateatur, Chrysofomum scribere, corpus Christi mani-
 bus atrectari, dentibus teri, in terram cadere: alium ex eo
 loco adducit. Quid est carnaliter intelligere, simpliciter,
 vt res dicuntur, nec aliud quicquam intelligere? Non enim
 ita iudicanda sunt, quæ videntur, sed mysteria omnia interiori-
 bus oculis considerata sunt, hoc est, spiritualiter. Sed
 istud sibi dictum esse sciat Sturmius: qui de hoc mysterio
 plus credere non vult, quam ipsa dicet ratio: neque adduci
 potest, vt verba institutionis Cœnæ interioribus oculis, hoc

46 *Defensio IIII. D. Joannis Pappi,*

est, spiritualiter consideret, quod si faceret, nequaquam nostram
sententiam cū Capernaitarū carnali intellectu cōpararet; cō-
tra quos Chrysostomus scripsit, carnaliter intelligere esse sim-
pliciter, vt res dicuntur, neq; quicq; aliud intelligere. At nos ita
simpliciter, vt res dicuntur, intelligimus, vt tamē interiores &
spirituales oculos mētis, hoc est, fidē adhibeamus, vereq; cre-
damus id, quod verbū veritatis nos docet: neq; Sturmij & Lu-
miliū sannas moramur, qui corpus Christi etiam cū fascijs, vt
in cunis iacuit, manducari, nos clamare & vociferari calum-
niantur: reddituri de his & alijs cōtumelijs, Deo iusto vindici-
rationes grauissimas. At vero Sturmius, vt oralem hanc mā-
dicationē tollat, quid affert? Vocē, vt ipse inquit, Ecclesie, for-
tasse .n. Christi hanc vocē esse nescit: Caro nō prodest quicq;
spiritus est, qui viuificat, verba mea spiritus & vita sunt. At
quoties iam istis hominibus, blasphemiam esse ostēsum est, si de
carne Christi dicatur, nihil ipsam prodesse: cum filius hominis
vitā habeat in semetipso, etiam quia filius hominis est, & caro
eius ζωοποιός sit & viuifica. Neq; proficiunt aliquid hac excu-
satione, quod dicūt, isto carnali & crasso modo comedam ni-
hil prodesse. Modus .n. iste, quem nos credimus atq; defen-
dimus, etsi Cyrilli quoq; testimonio carnalis est, hoc est, carnis
Christi, nō gratiæ tantū aut meriti cōmunicatio: carnalis tamē
nō est, hoc est, crassus & Capernaiticus, sed spiritualis: si id spi-
rituale vocemus, quod nō est secundū naturæ ordinē, sed sec-
cundū omnipotentis Dei institutionē. At Sacramentarij spi-
ritualitatem istam, vt sic loquar, de fide simpliciter accipiunt:
& ei modo manducationis corporis Dñi opponunt, qui aper-
tum habet verborum institutionis testimoniū, hoc est, vt su-
prā explicauimus, quo modo, accipientes & māducantes pan-
nē, Christi corpore vescuntur, etsi illam alteram spirituale huius
dei manducationē, quæ in verbis Institutionis, Commemo-
ratio

ratio Christi appellatur, nō addant. Non igitur margaritas ab-
ijcimus, purpurā non sentientes, neq; concham dentibus frē-
dimus, aut limacem voramus: et si in hac panis Eucharistici
concha, margaritā corporis Christi inesse scimus, & in hoc li-
mace calicis benedicti, purpuram sanguinis Christi, quo su-
mus redempti. Ipsi potius, quibus Sturmius patrocinator, cō-
chā dentibus frendere, & limacem vorare existimandi sunt,
qui hoc solū vrgent, quod ipsi sensus facile nobis renunciant,
Panem esse Panem, Vinum esse Vinum. Margaritam au-
tem & purpurā sacrae huius Coenae tanto a nobis interual-
lo seiungunt, quanto caelum extimum ab infima terra distat.

Sed iam de indignorum etiam manducatione videamus:
quae nō minus istis hominibus aegre facit, quā ista proxima
oralis. Sentiant nimirū his duabus quaestionibus se constrin-
gi: neq; elabi posse, cum ad eas respondendū est, quin aut aperi-
te fateantur, quod sentiunt, aut inuiti securim nobis porri-
gant, qua nervos Sophismatū illorū incidamus. Nam corpus
Christi in sacra Coena manducari facile cōcedunt: quia hoc,
vt volūt, interpretari possunt, hoc est, de fidei manducatione;
at māducando panem benedictionis, corpore Dominico nos
vesci minime dant: cum tāto a pane interuallo corpus ipsum
Dominicū seiungant. Ita rursus corpus Christi in sacra Coe-
na manducari concedunt: sed a solis fidelibus, solāq; fide:
quam & causam statuunt, nescio cuius, praesentiae, qua fides a
symbolis Coenae sublata, alibi Christi corpus quaerat, idq; sibi
praesens faciat, cum sit a symbolis absens, qua & vnio Sacra-
mentalis inter signa & res signatas, ab ipsis manifeste tollitur.
Nos contra non fidē sumentū causam praesentiae aut *non vnio*
corporis Dominici esse statuimus: sed ipsam instituentis au-
thoritatem, neq; hoc vel sine Scripturarū rationibus, vel sine
Patrū testimonijs affirmamus. Nam vt de Scriptura, vt aequū
est, priore agamus loco, an non Lucas, post descriptionem
Coenae

Cœnæ Dominicæ, statim hæc quoq; Dominum elocutum
 20 fuisse addit: Veruntamen ecce manus prodentis me, mecum
 est in mensa. Ergo primæ illi Cœnæ Dominicæ proditor Iu-
 das interfuit, quod initio controuersia Sacramentaria, ad-
 uersarij Lutheri pernegauerant, edito etiam ea de re futili si-
 ne & stulto, & maledico libello. Quid autem indigni man-
 ducunt, quos inter Iudas quoq; referendus est, Paulus expos-
 1. Cor. 11. suit: Quisquis ederit panem, aut biberit de poculo Domini
 indignè: quem panem? eum videlicet, qui est *κοινωνία*, de quo
 poculo? quod *κοινωνία* est: ille ergo reus erit corporis & san-
 guinis Domini. Nam qui edit & bibit indignè, iudicium su-
 bi ipsi edit & bibit, non dijudicans corpus Domini. Et rursus,
 qui indigni sint, ex collatione duorum locorum Paulinorum
 2. Cor. 13. facile apparet, Probet, inquit, homo seipsum. Sed quomodo
 probabit homo seipsum? Vos ipsos, inquit, 2. Corinth. 13. ten-
 tate, num sitis in fide, vos ipsos probate, An non cognoscitis
 vosmetipsos, quod Iesus Christus in vobis est? nisi sicubi
 reprobis estis. Ergo ij probati sunt, qui sunt in fide, in quibus
 Iesus Christus est. At in fide sunt, & in ijs Iesus Christus est,
 non modo, qui firma fide præditi sunt, sed etiam, qui cum Pa-
 tre Lunatici orare necesse habent: Credo Domine, succurre
 incredulitati meæ, & cum Apostolis quotidie dicunt: Do-
 mine, Adauge nobis fidem. Ea enim Christi Seruatoris ele-
 mentia est, vt arundinem comminutam non confringat, neq;
 linum fumigans extinguat, donec efficiat ad victoriam iuda-
 ciū. Vnde efficitur, ne eos quidem, qui propter infirmitatem
 arundo sunt comminuta, & linum fumigans, indignorum
 appellatione censendos esse, & *ἀδυναμοῦ* siue reprobō: hos
 enim, quia laborant & onerati sunt, venire ad se ipse Domi-
 nus iubet: sed ij indigni sunt, qui in fide non sunt, in quibus
 Iesus Christus non est: qualis Iudas erat, quales erant & ij, de
 quibus

de quibus ait Apostolus: Rei erunt corporis & sanguinis Domini, iudicium sibi ipsis edunt & bibunt, non diiudicantes corpus Domini. Neque aliter sancti Patres, vel de indignis, vel de Iuda proditore senserunt, Augustinus præsertim, cuius unam sententiam depravat Sturmius, cum sint plurimæ, quæ pro nobis apertissimè faciunt, Tom. 7. lib. 2. contra literas Petiliani, cap. 47. Non dicunt ista, nisi qui de mensa Domini vitam sumunt, sicut Petrus: non iudicium, sicut Iudas, ET TAMEN IPSA MENSA DOMINI VTRIQUE VNA FUIT: sed non utriusque valuit ad unum, quia ipsi non erant ad unum, & tom. eod. lib. 9. contra Fulgentium Donatistam: Sicut qui manducat & bibit sanguinem Domini indignè, iudicium sibi manducat & bibit: sic & qui accipit indignè Baptisma, ad iudicium accipit, non ad salutem. NAM ET IUDAS PRODITOR BONUM CORPUS, & Simon Magus bonum Baptisma Christi percepit, sed quia bono benè non sunt usi, mali malè utendo deleti sunt. Bonum est Baptisma, Bonum est Christi corpus & sanguis, Bona est lex, sed si quis legitime ea utatur. Idem de Baptismo contra Donatistas, lib. 5. cap. 8. Sicut Iudas, cui buccellam tradidit Dominus, non malum accipiendo, sed malè accipiendo, locum in se Diabolo præbuit: sic indignè quisquis sumens Dominicum Sacramentum, non efficit, ut, quia ipse malus est, malum sit, aut quia non ad salutem accipit, nihil acceperit. CORPUS ENIM DOMINI ET SANGVIS DOMINI NIHILOMINUS ERAT ETIAM ILLIS, QUIBVS DICEBAT APOSTOLVS: QUI MANDUCAT INDIGNE, iudicium sibi manducat & bibit. Et tom. 10. Serm. 11. de verbis Domini secundum Matthæum & Iohannem: Multi, qui vel corde ficto, carnem illam manducant & sanguinem bibunt, vel cum manducauerunt & biberunt, apostatæ sunt, nunquid manent in Christo, aut

G

sto, aut

» sto, aut Christus in eis? Sed profectò est quidam modus man-
 » ducandi illam carnem, & bibendi illum sanguinem, quomodo
 » do qui manducauerit & biberit, in Christo manet, & Chris-
 » tus in eo. Non ergo quocunque modo quisque manduca-
 » uerit carnem Christi, manet in Christo, & in illo Christus
 » sed certo quodam modo, quem modum ipse utique videbat
 » quando ista dicebat. Ista ex Augustino copiosius attulit
 » quanquam sunt & alij quàm plurimi apud eundem, contra
 Cresconium Grammaticum, lib. 1. cap. 25. contra Donatistas,
 post collationem cap. 10. de Baptismo contra Donatistas li. 2.
 cap. 14. lib. 2. contra Epist. Petilian, cap. 37. epist. 163. enarra-
 tione Pl. 10. tractatu 6. & 50. in Ioh. Sed isthac attuli, ut in-

Pag. III.

telligeretur, quid sibi Augustinus vellet, cum aliàs ait, Iu-
 dam comedisse Panem Domini, non Panem Dominum.
 Nam panem Dominum comedere, Augustinus vocat sic
 comedere, ut maneamus in Christo, & Christus in nobis,
 quod de usu salutari accipiendum est. Panem autem Domi-
 ni comedere, est eum panem comedere, qui *noivavla* est cor-
 poris Christi, qui etsi malis utilis non est, non tamen per se est
 inutilis. Solet autem Augustinus, aliàs quoq; vocibus his,
 Sacramentum, & Res Sacramenti, nò eodem modo uti, quo
 dicta ipsius ab aduersarijs citantur. Cum enim Augustinus
 Sacramentum vocet id, quod duabus rebus constat, visibili
 panis & vini elemento, & inuisibili corpore ac sanguine Do-
 mini: Rem autem Sacramenti, gratiam & virtutem, quae be-
 nè utentibus Sacramento confertur: aduersarij ex Sacra-
 mento Augustiniano signa tantum faciunt & symbola: &
 deinde rem Sacramenti de corpore & sanguine Domini in-
 terpretantur: ut sic ex Augustino probare possint, Indignos,
 corpus & sanguinem Domini, hoc est, ut ipsi interpretantur,
 rem Sacramenti non percipere. At istud non citare est ve-
 teris

feris & orthodoxæ Ecclesiæ, & piæ antiquitatis testimonia,
 sed peruertere, & deprauare. De quo, quia satis iam dictum
 videtur: agè & aliorum Patrum sententias subiiciamus, vt
 orthodoxus ipsorum consensus in conspectu sit. Ita ergo
 Theodoretus, 1. Corinth. 11. explicans. Non solum vndecim
 Apostolis, SED ETIAM IVDÆ PRODITORI, PRECIOSUM
 BVM CORPVS ET SANGVINEM IMPERTIIT. Cyprianus
 Serm. de lapsis. A Diaboli aris reuertentes ad sanctum
 Domini, sordidis & infectis nidore manibus accedunt: mor-
 tiferos Idolorum cibos adhuc penè ructantes, exhalantibus
 etiamnum scelus suum faucibus, & contagia funesta redol-
 lentibus, Domini corpus inuadunt: & paulo post: Spretis his
 omnibus, atque contemptis, vis infertur corpori eius & san-
 guini eius. Plus modo in Dominum manibus atque ore de-
 linquunt, quam cum Dominum negauerunt. Chrysostomus
 autem idem hoc explicans, non modo à prioribus non dis-
 sentit, sed rem ipsam etiam allata similitudine illustrat. Sicut
 cibus, inquit, corporalis cum ventrem inuenit à diuersis hu-
 moribus occupatum, amplius lædit, magis nocet, nullum præ-
 stat auxilium: ita est cibus spiritualis, si aliquem reperiet ma-
 lignitate pollutum, magis eum perdit, non suo, sed accipien-
 tis vitio, & homil. 61. ad populum Antiochenum: Sicut ci-
 bus cum sit nutritus, si à crudo sumatur, omnia corrup-
 pit, & fit morbi causa: ita & tractanda sunt ista mysteria:
 quam similitudinem ab Origene mutuatum fuisse Chryso-
 stomum, verisimile est. Ita enim ille in Psalm. 37. Patiuntur
 hoc, quod febricitantes pati solent, cum sanos cibos sumunt,
 sibi metipsis inferentes exitium. Basiliius cap. vii. de Baptis-
 mo: Si qui fratrem per cibum contristat, à charitate excidit,
 quid de eo iudicandum est, qui otiosè & inutiliter edere au-
 det corpus, & bibere sanguinem Domini.

Ad hæc testimonia cum respondere non poterit Sturmius, dicet me ex nostrorum hominum pridem editis Commentariis descripsisse. Quod ut concedam sanè ipsi: nondum refutata tamen sunt ista tam illustria testimonia: & propterea repeti sæpè debent, ac possunt. Hoc enim queritur, an non hæc sint rerum & verborum monstra: an verò perpetuus Ecclesiæ orthodoxæ consensus.

Sequitur iam Ubiquitas, Diana illa mammata, nympha *πασταχορως*, noua in Ecclesia meretricula, ut Sturmio quis dem illam appellare libuit. Ei verò tantam inuidiam facere conatur, quantam nulli alteri dogmati, quod vel inter nos cõtrouertitur, vel ipso libro Concordiæ continetur. Articulus fidei ab hac Ubiquitate negari affirmat: ignotam esse vetustati criminatur: veteres ab ea hæreses reuocari contendit: & veteris Idololatriæ versutum tegumentū eam cognominat. Magna sunt hæc crimina, imò magnæ blasphemiæ: neque temere cuiquam, vel homini vel dogmati, impingendæ: quò magis mirum est, Sturmium hoc contra nos audere, quorum tum Libros atq; sententiam non vult cognoscere. Quam enim nos docemus & defendimus, Ubiquitas: ea verò tantum abest, ut horum criminum rea sit: ut ab ipso etiam Sturmio propria & orthodoxa agnoscat: cum enim in fine Antiochiani similitudinem Basilij de ferro ignito, qua post Basilium plerique Patres Græci vsi fuerunt, eripere nobis & deprauare cogitaret, tanta tamen veritatis vis fuit, ut intantum etiam eum fateri cogeret, quod huc vsq; tam hostiliter oppugnauit. Sic etiam, inquit, libenter concedo, quòd secundum veramq; naturam coniunctam, & coniunctè consideratam omnia que velit, efficere possit, omnia viderit, atq; nouerit, omnibusq; locis presens sit suis: denique omnia gubernet presens in cælo & in terra. Istam

Fig. 218.

Istam ipsam Ubiquitatem, Scholarchæ, liber Concordiæ docet, & nos defendimus: sed hæc Ubiquitas neque fidei articulos negat, neque antiquitati ignota est, neque hæreses reuocat, neque Idololatriam exornat, id quod sigillatim iam demonstrabo. Ergo de Articulis fidei ita Sturmius pag. 131. *An non videtis, cuiusmodi grando hic obnubiletur? cuius singuli calculi perniciem parant, quid calculos dico? an non conspicuos lapides & saxa cernitis? Si lapides & saxa appellanda sunt occultæ venena, in ista formula Concordiæ, annis iam decem radicata, idq̄ inter pomæria vrbs nostræ: Qualia enim ista monstra sunt veneficiorum? 1. Christus non per claustra virginalia genitus, sed vt per lapidem sepulchralem, ita etiam miraculosè, vt loquuntur, ex vtero Maria in lucem penetravit. 2. Christus non pedem longum, non crinem latum, ad caelos ascendit. 3. Christi corpus vbiq̄ est, & cum Hierosolyma pateretur, & cruci suspensus pependit, & in sepulchro positus est etiam Romæ & Athenis, in caelo, in omnibus locis mortuus & viuus fuit. 4. Christi corpus etiam secundum humanitatem, in omnibus lignis, lapidibus, arborum folijs, in omnibus herbis, in omnibus cantharis cereuisiarijs est. 5. Cælum cæli somnium est, infernus phantasma, cælum & Dei & Diaboli habitaculum est. 6. Ascensus, qui creditur in Ecclesia Catholica post mortem, ascensus verus non fuit: duo veri fuerunt: vnus post salutationem angelicam: alter posteaquam expirauit. Cur non decimum addunt? Omnis fides, nostra ludibrium est. Et pag. 183. Dicent viri literati, reuera vos negare filium Dei venisse in carne, hac Ubiquitaria doctrina, reuera negare carnem Christi passam esse pro nobis in cruce, reuera negare, quòd euecta sit in cælum. Non potuisse humanitatem Christi nasci aut pati, si vbiq̄ sit, aut si vbiq̄ eius sit essentia. Interrogabunt, quomodo τὸ εἶπὲν vestrum quod semper in ore habetis, defendatis: si Corpus Christi natura vbi- quitarium est: quomodo pati pro suis discipulis potuit? Quærent,*

54 *Defensio IIII. D. Joannis Pappi,*

quomodo eruditiss *Academijs & Scholis probare possitis, Corpus istud esse sine quantitate? Cum quantitas substantialis sit Corporis differentia? Corporem enim quod est, ab eo, quod incorporatum est, hac potissimum re, quod sit quantum, discriminatum esse, demonstrabunt. At ista omnia Scholarchæ, neque in formulis Concordiæ, neque in nostrorum libris reperiuntur. Scimus enim hæc figmenta sunt, ex quibus nemo plurima & absurda, & blasphema consequi negauerit: nostra autem illa esse, nemo probauerit. Sed in initio Christus, ait Sturmius, nos affirmare, non per claustra virginalia genitus, sed ut per lapidem sepulchralem, ita etiam miraculose ex utero Mariae in lucem penetravit. Ergo istud primum concedit, quod Harmarus ille Angelus negabat, Christum miraculose per lapidem sepulchralem penetrasse. Deinde quis negauit, Christum per claustra virginalia genitum? an non nota est vox Ecclesiæ: *Fœlix ò puerpera, cuius casta viscera DEVM genuerunt: an non contra Antidicomarianitas & Heluidianos omnes defendimus, Mariam illibata virginitate genuisse. Sed hoc est Scholarchæ, quod Sturmio dolet: quod ipsa ex virgine natiuitas, ut Augustinus epl. 3. ad Volusianum testatur, resurrectionis quoque potentiam ostendit. Ipsa enim, inquit, virtus per inuiolatæ matris virgineæ viscera, membra infantis eduxit, quæ postea per clausa ostia, membra iuuenis introduxit. Ita quoque veritatem passionis nequaquam tollit nostra doctrina. Etsi enim vno in loco passum Christi corpus est, eo videlicet loco, quo λόγος, qui Corpus suum, in quo habitat, vbique præsens habet, pati ipsum voluit: non tamen sequitur, propterea Romæ & Athenis λόγος unitam carnem non fuisse, quia ibi non patiebatur. Si enim Romæ & Athenis λόγος unita caro non fuit, tum, cum Hierosolymæ Christus patiebatur: soluta iam ipsa est vnio, & sublata quoque**

quoque meriti Seruatoris nostri ἐξέργεια. Nemo enim homo
 quantavis sanctitate præditus; opus redemptionis nostræ
 absolvere poterat. Atque hoc ipsum de Ascensione res
 spondeo. Quomodo enim probabit Sturmius, id quod to-
 ties inculcat, nos verum ascensum negare, duos alios con-
 fingere? Verè enim Christum credimus ad cælum ascen-
 disse: neque illum ascensum spectrum, aut disparitionem
 fuisse concedimus: sed hoc ipso ascensu Christum testari
 voluisse contendimus, quòd deinceps externum illud cum
 Apostolis consortium, quo erat vsus per dies quadraginta,
 cessaturum esset, ne quemadmodum illis quadraginta die-
 bus sæpe ἀφ᾽ ἑωσέως ἐγένετο ἀπ' αὐτῶν, ita ipsi hunc quoque As-
 censum pro tali aliquo recessu haberent, post quem non
 longo interuallo ab ipsis denuo esset conspiciendus. Itaque
 summa afficimur iniuria, cum accusamur, quòd in ista hi-
 storia Ascensionis negemus, quæ ab Euangelistis scripta
 sunt, ἀνελήθη εἰς τὸν οὐρανόν, Marc. 16. θῆκεν ἀπ' αὐτῶν, καὶ
 ἀνεφέρετο εἰς τὸν οὐρανόν, Luc. 24. ἑλθόντων αὐτῶν ἐπήρθη, καὶ
 νεφέλῃ ὑπέλαβεν αὐτόν, ἄχρι τῶν ἁφθαιμῶν αὐτῶν, Act. 1. Sed
 addimus id quoque, quod & apud Marcum, & in Symbolo
 additur, καὶ ἐκαθίστητο ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ: vnde docemus, Ascen-
 sionem non tantum fuisse externum quoddam spectacul-
 um, quo Christus abiens ex hoc mundo valedicere volue-
 rit discipulis suis: sed etiam hunc præcipuum esse Ascensio-
 nis finem, vt captiuam duceret captiuitatem, vt de hostibus
 nostris triumpharet, vt deposita serui forma, formam Regis
 cælorum reciperet, vt eà gloriâ glorificaretur, quam habuit,
 priusquam hic mundus fieret. Addimus autem; Chris-
 tum illam gloriâ non ita in ascensione accepisse, quasi
 prius eam nullo modo habuerit, sed recepisse potius,
 qua in statu exinanitionis, & forma serui constitutus
 libenter

Pag. 15. 25. 28. 33.
87. 93. 114.

libenter caruit, et si multis miraculis ostendit, se eam, quoties vellet, usurpare posse: Ita enim de primo in Cana miraculo Iohannes: Hoc edidit initium signorum Iesus in Cana Galileæ, & manifestavit gloriam suam. Ita & Ioh. 1. Christus iam iam accessurus ad passionem, petit se glorificari illa gloria, quam habuit apud Patrem ab æterno. Secundum humanam naturam hoc petebat, Cyrillo etiam interprete. Divina enim in Christo natura nunquam euacuata aut exinanita fuit, quemadmodum ne obnoxia quidem est istiusmodi $\pi\acute{\alpha}\theta\eta\iota$, ut sic necesse haberet orare. Quin & Ioh. 1. gloria ista, cum ipsa incarnatione statim coniungitur, & Verbum caro factum est, & habitavit in nobis, & vidimus gloriam eius, gloriam tanquam unigeniti à Patre, plenum gratia & veritate. Istam gloriam, quæ in ipsa conceptione data est filio hominis, si quis figuratè ascensum Christi in cœlum, hoc est, exaltationem humanæ naturæ appellavit: aut si quis resurrectionem, à qua glorificationis post exinanitionem novum quasi exordium est, hoc sensu ascensum nominavit, modò ascensum illum, ut sic dicam, historicum non negavit: est ne istud tantum flagitium, quod tot conuicta, tot querelas, tot gemitus & suspiria flagitet? Concedant nobis aduersarij, in ipsa vnione humanam naturam exaltatam esse: neque multum intererit, quo nomine exaltatio illa nominetur. Quòd autem summa imis permiscere nos dicit, & Dæmonum habitacula, cum piorum mansionibus confundere: nihilo verius loquitur, aut sentit, quàm cum superiora ista iam refutata locutus est & sensit. Cur autem hac de re sententiam nostram absurdam esse putet, hæc ei causa est, quòd Anthropomorphitarum stultam de Deo & cœlo opinionem non potest deponere. Cum ergo Christus Ioh. 14. ait: In domo Patris mei mansiones multæ sunt, fingit sibi iste
ampla

ampla in cœlo conclauiâ , parietibus integerinis distincta , ambulacris ornata , fortasse etiam sedibus & lectis concinnata : in quibus humana Christi natura , à gubernatione & mundi & Ecclesiæ semota , alta quiete perfruatur . At nos ut cœlum ipsum beatitudine æterna metimur , ita & mansiones in cœlo nullas aliàs nouimus , quàm de quibus Apostolus ait : *ERIT DEVS omnia in omnibus , & Inhabitabo in illis , &c. Sed hoc modo , DEI & Diaboli , beatorum & damnatorum permiscetur habitacula .* Nempe Psalm , 139 . non permiscetur , *Quò ibo à Spiritu tuo , & quò à facie tua fugiam , si ascendero in cœlum , tu illic es , SI DESCENDERO IN INFERNUM , ADES , si sumpsero pennas meas diluculo , & habitauero in extremis maris , etenim illuc manus tua deducet me , & tenebit me dextera tua , & dixi , forsitan tenebræ contegennt me , &c. Quibus & illa apud Amosum consonant cap . 9 . Si descenderint vsque ad infernum , inde manus mea educet eos , & si ascenderint vsque in cœlum , inde detraham eos .* Adest ergo , secundum Psalm , 139 . Deus in inferno , & tamen DEI & Diaboli habitacula non permiscetur : quia non tam locis æterna fœlicitas & damnatio discernuntur , quàm ipsa seipsis . Sed Sturmium ista comminisci nihil mirum est , qui de cœlo & beatorum sedibus , ipsoq; adeò throno Maiestatis Christi , pueriles planè , imò Iudaicas & Mahometicas cogitationes habeat . Dicit enim pag . 186 . *nos Christo suum perperuum & finitum thronum , in quo sedentem ipsum Angeli celebrant incredibilibus gaudijs , adimere , & pag . 93 . Qui nullum certum cœlum agnoscunt , qui Christo non permittunt certam sedem , certum thronum maiestatis suæ : quibus quia dexteram DEI , h . e . potentiam DEI , infinitam esse conceditur , volunt etiam sedem infinitam esse , & ad omnia loca pertinere .* Quid hoc verò rei est ? Christus in throno finito sedet , si Sturmio

H æredis

credimus: sedet autem ad dexteram Dei Patris omnipotentis, si Scripturæ & Symbolo credimus: Ergo dextera Dei, ut perpetua sit, finita tamen certè est, iuxta Sturmij sententiam. Et nos non accusemus istos homines, quòd omnipotentiam Dei negent, qui thronum Christi, hoc est, dexteram Dei patris omnipotentis finitam faciunt: qui ex natura Regulis de quantitate, omnipotentiam dexteræ Dei patri oppugnant. Nempe corpus omne quantum est: Quantum autem omne superficiebus clauditur: quod autem superficie præditum est, loco continetur, Corpus igitur Christi, licet filio Dei unitum, loco continetur: & extra unius loci angustias, filio Dei unitum non est. Cum enim extra illum locum ne sit quidem, ut isti volunt, quomodo dicitur unitum esse? Hæc tota ipsorum est sapientia. At principio non satis cõsideratè ex quantitate argumentantur ad localitatem. Corpora omnia quanta esse, hoc est, finita esse, & partem habere extra partem, neq; diffundi in infinitum, nemo unquam sanus negavit. Sed quis iste tandem est, qui diuinæ potentie leges propterea præscribat, ut præter naturam in ipsis creaturis nõ possit efficere, quod velit? Ferrum natura graue est, neq; ei unquam proprium fit, ut natet: natauit tamen, orante ad Dominum Elisæo. Corpora nostra grauiã sunt, neq; unquam proprium eis fit, ut sint leuiã, aut ut cedente pondere leuiore non demergantur. At Petri corpus, iubente Domino, in aquis ambulauit: & verum & quantum corpus erat: non tamen locum, ad quem natura ferri solet, tum occupauit. In ipsa resurrectione fatetur Sturmius, corpus Christi per lapidem sepulchralem penetrasse. An non tum verum corpus erat, an non quantum? & tamen locum inuenit, ubi natura locum nullum concedit. Fateamur igitur ita veritatem corporis Christi, ut omnipotentiam non negemus.

Omnis

Omnipotentiā ita fateamur, vt veritatem corporis non negemus. Ita autem nos totum Christum secundum vtramque naturam presentem facimus, vt interim libentissimè fateamur, humanæ naturæ id nunquam esse, aut futurum esse, aut fuisse proprium, vt ipsa pro se vbiq; esse possit. Diligenter sanè & Philosophi inter *μετέσθην* distinguunt & *κοινωνίαν*, vt si dicamus, aquam ignis proprietate, quæ est calidum esse, *μετέσθην*, hoc est, iam non ignis, sed aquæ proprium esse, Calidum esse, male certè dixerimus: at aquæ feruefactæ vim calefaciendi communicatam esse, nemo negauerit. Neque verò nos hanc Vbiquitatem cum magna verborum petulantia asserimus: sed ipse eam petulantissimè, nec sine blasphemiae suspitione, imò non sine blasphemia infectatur. Quid enim illa sibi volunt, quæ de Cantharo cereuisiario, & singulis eius guttis, de folijs & foliorum radicibus atque fibris, tam impotenter euomit: quasi talis aliqua à nobis Vbiquitas statuat, quæ ipsis rebus sese infundat, & per cuncta diffundat. Tantò autem magis vitanda est isthæc Lucianicorum irrisionum sartago, quòd eadem ista, diuinæ quoq; omnipresentiæ possunt obijci: vnde verendum est aliquando, ne et ipsam aliquando iisdem his argumentis, vel cauillis potius, irrideant, qui nunc sub istius Vbiquitatis prætextu, veram de Christi maiestate & gloria doctrinam exagitant.

Pag. 25. 26. 105. 114.

Deinde Vbiquitatem hanc vetustati piæ & orthodoxæ ignotam esse dicit: & nulla habere vel in Patribus, vel in Scholasticis, vel in Iesuitis, vel in Monachis vestigia, pag. 28. 99. 102. 106. 109. 112. 173. 115. 124. 126. 178. 186. 200. Sed quia de Patrum sententiâ Sturmius in epistolis Eucharisticis copiosius disseret, pag. 116. sanè nunc ad ea testimonia, quæ libro Concordiæ adiuncta sunt, ipsum remitto: vt ea, si possit, refutet, aut meliores, aut meliorum Patrum autho-

H 2 ritates

ritates afferat. Vnam Ambrosij tamen sententiam, quæ in aperte de Vbiquitate agit, vt nihil dici possit apertius, scio, nunquam refutabit; neque ita suis ἀελογίως obscurebit, vt mediocriter etiam in his quæstionibus exercitati, cum non animaduertant. Ita ergo Ambrosius in 10. cap. Lucae, ad illa, (Et ego cum reuersus fuero) Spondet ergo rediturum. Quando reuerteris Domine, nisi in die iudicij.

NAM LICET VBIQUE SIS SEMPER, ET STANS IN MEDIO NOSTRUM, NON CERNARIS A NOBIS, erit tamen tempus, quo vniuersa caro te aspiciet reuertentem. De tota Christi persona Ambrosium loqui, hoc est, de vtraque eius natura, & de humana maxime, satis manifestum est. Quis enim in die iudicij reuertetur? Num DEI filius? Non, sed vt Matthæus habet, cap. 25. Cum autem venerit filius hominis in gloria sua, & omnes sancti Angeli cum eo, tunc sedebit super sedem gloriæ suæ & congregabuntur ante eum omnes gentes, &c. Ille ergo hominis filius, qui in die iudicij reuertetur, teste Ambrosio,

VBIQUE SEMPER EST, ET STANS IN MEDIO NOSTRUM NON CERNITUR A NOBIS. De hoc igitur & similibus testimonijs, si in epistolis suis Eucharisticis Sturmius ageret: na, quod agat, repererit: sed inuicta manebit veritas. Eadem autem opera hoc loco & ad ea respondebo, quæ de vilitate, & inuisibilitate garrit. Negant isti homines, corpus Christi esse, nisi vbi videtur: & nō cogitant corpora glorificata, quale nunc Christi corpus est, nō cerni nostris oculis, nisi per reuelationē: quod ne sine scripturarū autoritate videat asserere, Matthæum 27. cap. audiamus de ijs, quæ mortem Dei cōsecuta sunt: Monumenta, inquit, aperta sunt, & multa corpora sanctorum qui dormierant, surrexerunt: & egressi sunt e monumentis post resurrectionē eius, venerunt in sanctam Ciuitatem,

Ciuitatem, καὶ ἐφανερώθη τοῖς, hoc est, manifestata sunt multis: non autem, vt Erasmus post vulgatum transtulit, apparuerunt multis. Cur enim dicit ἐφανερώθη: nempe quia non ab omnibus conspiciebantur illa corpora, vt pote glorificata: sed ab ijs solummodo, quibus manifestabantur. Quem admodum & de apparitionibus Christi Lucas habet, cap. 24. Semel quidem de discipulis euntibus Emauntem, Ceterum oculi eorum tenebantur, ne eum agnoscerent, & rursus: Eorum verò aperti sunt oculi, & agnouerunt eum, & ipse subduxit sese à conspectu eorum, καὶ ἄφαντος ἐγένετο ἀπ' αὐτῶν. Cui nunc credemus? Sacramentarijs, ne, qui negant verum corpus esse, quod ex interuallo mediocri non videatur: an Euangelistis & Ambrosio, qui Christo certè verum corpus non adimunt, sed illud tamen ἄφαντος potuisse fieri, & stantem in medio nostri non cerni à nobis, asseuerant.

At verò cum pia & orthodoxa Antiquitate, Sturmius Monachos etiam & Iesuitas & Scholasticos coniungit: neq; vt videri vult, sine ratione: quia videlicet Augustana Confessio, quantum attinet ad personam Christi, nos ad Ecclesiam Romanam mittit, pag. 96. & nos accusat, quòd hanc partem publicæ pacis violemus, quia videlicet Iesuitæ etiam nostram sententiam improbant: & in sine Antiproœmij ad hanc criminatorem multa aduocat: Quasò vos, inquit, pag. 132. & interrogo quare Conuentus Vuormatie habitus fuit, & c. quæ omnia eò pertinent, vt ostendat, huius controuersie nostræ explanationem à Pontificijs petendam esse: Et certè magnum esse videtur hoc argumentum: Quapropter & insultat nobis: Vbi in Confessione Augustana Principum, corpus Christi vbiq; sit, vbi in Confessione Augustana etiam secundum carnem sit omniſcius & omnipotens? Mirum verò vbi? an non in tertio articulo? Item docent, quòd Verbum, hoc est filius Dei, assumpserit humanas

» humanam naturā in vtero beatæ Mariæ virginis, vt sint duæ
 » naturæ, diuina & humana, in vnitate personæ, inseparabiliter
 » cōiunctæ. In vnitate personæ, inquit Augustana Confessio,
 » inseparabiliter cōiunctæ: & Sturmius quærit, vbi in Confes-
 » sione Augustana corpus Christi vbiq; sit. Certè Augustinus
 » docet, eos, qui intervallo loci, humanam Christi naturam
 » diuina separant, sic separādo duas personas inducere, tom. 7.
 » de peccatorum meritis & remissione, lib. 1. cap. 31. Per distan-
 » tiam diuinitatis & infirmitatis, filius Dei manebat in cælo, sic
 » lius hominis ambulabat in terra: per vnionem verò persone,
 » qua vtraq; substantia vnus Christus est, & filius Dei ambu-
 » labat in terra, & idem ipse filius hominis manebat in cælo, &
 » Tom. 10. de verbis Apostoli idem Augustinus, Ser. 144.
 » Nemo ascendit in cælum, nisi qui descendit de cælo, filius
 » hominis, qui est in cælo. In terra erat, & in cælo se esse dice-
 » bat: & quod maius est, est in cælo filius hominis: vt vnā
 » demonstraret in vtraque natura personam, & in eo, quod
 » Dei filius erat, æqualis Patri, Verbum Dei, in principio Deus
 » apud Deum, & in eo, quod filius hominis erat, assumens ani-
 » mam humanam, & carnem humanam, & indutus hominem
 » exiens ad homines: quia in hoc vtroq; non duo Christi sunt,
 » nec duo filij Dei, sed vna persona, vnus Christus Dei filius,
 » idemq; vnus Christus, non alius filius hominis, sed Dei filius
 » secundum diuinitatem, hominis filius secundum carnem.
 » Quis autem nostrum, qui parū aduertimus, aut parū sa-
 » pimus, non potius ita vellet distinguere, filius Dei in cælo,
 » & filius hominis in terra: sed ne sic diuideremus, &
 » sic diuidendo duas personas induceremus, Nemo ascen-
 » dit in cælum, inquit, nisi qui de cælo descendit filius ho-
 » minis. Filius ergo hominis descendit de cælo: nonne
 » filius hominis in terra factus est: Sed ò homo, noli, inquit, se-
 » parare

parare, quem volo copulare, parum est, quia filius hominis descendit, Christus enim descendit, idemque filius hominis, qui filius Dei est, sedet in caelo, qui ambulat in terra, in caelo erat, QVIA VBIQVE CHRISTVS, IDEM QVE CHRISTVS, ET FILIVS DEI, ET FILIVS HOMINIS. Propter unitatem personae, in terra filius Dei: propter eandem Unitatem personae esse probauimus in caelo filium hominis, ex his verbis Dei, Filius hominis, inquit, qui est in caelis. Haec Augustinus. Ergo qui in persona Christi, utramque naturam inseparabiliter fatentur unitam: si Ubiquitatem etiam, vel ipso Augustino eos docente, statuunt necesse est. Et quidem Christus, ut idem habet tertius Articulus Augustinae Confessionis, ascendit ad caelos, ut sedeat ad dexteram Patris, & perpetuo regnet & dominetur omnibus creaturis, sanctificet credentes in ipsum, misso in corda eorum Spiritu sancto, qui regat, consoletur, & viuificet eos, ac defendat aduersus Diabolum & vim peccati. Quo loco de duobus Sturmium mihi interrogandus est. Primo, cuius naturae proprium sit perpetuo regnare & dominari omnibus creaturis, sanctificare credentes, immittere in corda credentium Spiritum sanctum? sine controversia, diuinae hoc naturae proprium esse affirmabit. Deinde de qua natura dicatur, quod ad caelos ascenderit: Non negabit de humana: Diuina enim proprie loquendo, neque ascendit, neque descendit: Ergo Christus secundum humanam naturam ascendit ad caelum, ut sedeat ad dexteram Patris, & perpetuo regnet. Nam quod ascensus iste ad caelum, nequaquam importet corporis Christi ab Ecclesia & Eucharistia absentiam: sequentia etiam Articuli verba docent. Idem Christus, PALAM est rediturus, ut iudicet viuos & mortuos. Qui PALAM rediturus est, non ne priusquam palam redeat, non palam adest, hoc est, ut supra nos docebat Ambrosius, licet ubique sit semper, & in medio nostri stet, tamen non cernitur a nobis. Videt ergo

ergo iam Sturmius, vbi in Augustana Confessione corpus Christi vbiq; sit, & omnipotens. Quis enim neget, eam qui secundum carnem etiam dominetur omnibus creaturis, & sanctificet credentes in ipsum, omnipotentem & omnisciam esse? At rursus obiicitur, Lutherum hoc in Postilla maiore imperitos eos appellasse, qui omnipotentem in Christo hominem faciunt, permittentes duas naturas, & opera earum. Sed non considerant, qui ista nobis obiiciunt, cuiusmodi opinionem eo loci Lutherus rejiciat: eam videlicet, quae à nobis ipsis etiam maximopere improbat: quod videlicet, Christus in ipso instanti conceptionis ita plenus fuerit sapientia & spiritu, adeo ut nihil prorsus in ipsum potuerit postea quouis modo vel intrudi: quasi anima eius in morem vitris se habuisset, quem ita replemus, ut nihil praeterea queat in se recipere. Hanc nos sententiam nunquam probauimus, neque probandam putamus. Sed constanter cum Luthero assensuramus & defendimus id, quod eodem loco statim sequitur.

» Amplectenda esse verba Euangelistae, ac quam simplicissimè
 » me de Christi humanitate intelligenda, quae Deitatis infinitum
 » mentum, ac velut domus quaedam fuit, plena semper Spiritu
 » Dei: at eum non semper eam similiter mouisse, sed alia atque
 » alia ratione, secundum diuersitatem negotiorum atque occasio-
 » num, rem Patris agendi. Ita licet nunquam ei abfuerit Spiritus
 » sanctus, sicut tamen corpus eius per incrementa tempo-
 » ris succrescebat, & rationis usus quotidie reddebatur au-
 » ctior, pro modo naturae, ut & in alijs hominibus euenit, ita &
 » spiritum continuo penitus illi sese immisisse, mouisseque pro-
 » aetatis ratione potentius & ad plura. Neque enim figmentum
 » esse, quod Lucas scribit: Corroborabaturque spiritu, sed ut verba
 » sonant, ita simplicissimè quoque rem euenisse, ut quantum
 » accessit aetatis, tantum & magnitudinis, quantum vero ma-
 » gnitudo

gnitudinis, tantum & rationis: utq; ratione auctiorem, ita & " spiritum euasisse robustiorem & sapientia plenior, coram " Deo, & in seipso, & coram hominibus: neq; vlla opus habere " hæc verba alia glossa. "

Quod autem de Romana Ecclesia affertur, id in ipsa Augustana Confessione sic habet ad verbum: Hæc ferè est summa doctrinæ apud nos, in qua cerni potest, nihil inesse, quod discrepet à Scripturis, vel ab Ecclesia Catholica, vel ab Ecclesia Romana, *QVATENVS EX SCRIPTORIBVS NOTA EST.* Non solum Ecclesiam Romanam nominat Augustana Confessio: sed præmittit Scripturas & Ecclesiam Catholicam: & tanquam hoc non satis sit, de Romana addit, quatenus ex scriptoribus nota est. Neq; alligare potest, hæc clausula, Augustanæ Confessionis Ecclesias, ut quicquid in odium illarum, mutant postea Pontificij, id Romanæ Ecclesie proprium, & perpetuum dogma esse dicatur. Quid quod ij ipsi, qui Theses Ingolstadianas recudi iusserunt, multa omiserunt, pro quibus tanquam pro aris & focis pugnant Pontificij: ut non verus hic consensus sit, sed talis omninò, qualem in historia Simsonis legimus, qui vulpeculas caudis colligatas in messem Philisthæorum immisit, cum capitibus hinc inde distraherentur.

Sequitur tertia Vbiquitatis accusatio, quod veteres etiam hereses illa reuocet, & Sphinx sit, atq; Chimera, in qua omnia sint Marcionis, & Valentini, & Arrij, & Eucychis, Nestorij & Sabellij falsa & immania dogmata. Valentinus ergo, ut Augustinus habet de heresibus, ad quod vult Deum cap. ii. Christum à patre missum, spirituale vel cœleste corpus secum attulisse, contendebat, nihilq; assumpsisse de virgine Maria, sed per illam, tanquam per rimam, aut per fistulam, sine vlla de illa assumpra carne transisse. Post Valentinum Marcus etiam,

I

& post

& post hunc rursus Marcion, Christum non esse filium Dei creatoris, imò nec hominem verè fuisse contendit, sed fictum & phantasticum corpus habuisse & gestasse, quod e celo, non ex virginis Mariæ substantia sumpserit: vnde necesse est eum pro nobis esse passum, sed tantum ^{divinorum}, & phantasticè quodam, siue illusionè, Sabellius autem, de quo apud eundem Augustinum est, cap. 41. personas in Trinitate non tantum confundebat, sed etiam omninò tollebat, Patrem enim & Filium, & Spiritum sanctum, vnam & eandem esse ^{veritatem} volebat, quæ varijs nominibus, prout necessitas & usus exigeret, appellaretur, quemadmodum vnum & idem solis corpus, lux, splendor & calor, pro diuersis effectis nominatur. Istæ autem deliræ & blasphemæ dogmata, à nostra sententiâ longissimè abesse, nulla probatione indiget. Sed & Ariam nã hæresin obijcere nobis Sturmîus audet, at quo colore, seu potius, qua fronte? vter. n. cœtus, noster, an Sacramentarij, Arianos Ecclesiæ, plus satis aliàs afflictæ, suppeditauerit, notius est, quàm vt debeat demonstrari. Et certè quod in isto casu futurum erat, id longè antè Lutherus, diuino planè impulsu spiritu, prædixit: hoc agere Sathanã, vt postquam obtinuerit, panem esse panem, nec esse corpus Christi: eadem postea opera obtineat, Christum esse hominem, neque esse filium Dei. Iam quod ad Nestorianismum attinet, quis est, qui separet naturas, & diuelliat, qui ita proprietatibus suis eas distinguat, vt iam non duas naturas retineat, sed apertè duas constituat personas? Non ne Sacramentarij hoc faciunt, quibus vno tantum certo & definito cœli loco, humana natura diuinæ præsens, atque vnica, cæteris omnibus, absens, & propterea ne vnica quidem esset. Quanquam igitur à contraria Eutylianorum hæresi longè us fortasse absunt: tamen dum Charybdim vitant, in Scyllam incidunt. Nos ita commixtionem & exæquationem naturarum

contingit

contra Eutychem negamus: vt tamen Nestorio nō concedamus, propter naturarū diuersa ἰδιώματα, duas etiam constitui personas. Quid enim aliud Christus, iuxta Sacramentariorū doctrinam, quā vno aliquo loco, humanæ naturæ, tanquā alteri cuidam personæ astat: cæteris omnibus locis, vbi humana ista natura nō est, ei non astat, & propterea non vna λατρεία colendus est: poterat igitur Sturmius, nisi inuidiosam vellet nostram facere doctrinam, istis hæreseon veterum nomenclaturis superfedere: quarum cum non pauca nostro sæculo a fanaticis hominibus, in theatrum redūctæ sint, non minùs diligenter, & solide a nostris sunt refutata. Restat ^{Pag. 93. 107. 112.} ἀπειθεῖας & εἰδωλολατρείας crimen, quam nos in Ecclesiis re- ^{174. 181.} ducere ait aliquoties, sed nullo argumento probat. Nam quod Philippi Melanchthonis auctoritatem affert, iuuare ipsum minimè potest, aliquos enim ἀπειθεῖαν Philippus reuocare ait: neq; verò, qui sint illi aliqui, explicat: quapropter & responderi ad hanc accusationem pluribus non debet: Quod addit, pag. 93. eos, qui σιωποῦσι defendunt, illam libenter adorandam porrigere, & non libenter pati, Eucharistiam manibus sumentium accipi, & ore excipi panem Domini velle, vt oralem manducationem venerabiliorem faciant, ignaros, quæ veneratio debeat *Cenæ Dominicæ*: Calumniæ est, non vera accusatio. Non enim porrigimus Eucharistiam adorandam, neque vllam aliam venerationem in eius sumptione requirimus, quā quæ veram animi pietatem testetur, quæq; ostendat, eum, qui Eucharistiæ particeps sit, animo minimè profano, aut irreligioso esse. Manibus autem Eucharistiam accipi patimur sanè: communiter tamen a nostris ore excipitur, quæ cæremonia Antiquitatis testimonio nequaquam destituitur. Propterea autem manibus non sumi conqueritur Sturmius: quia hoc ritu, vnà cum fractione panis, tanquam

necessario Sacramentarij vtuntur, nos verò in externis istis necessitatem nullã collocamus: sed ritibus vsitatis libertime vtimur. Atq; isthac hæcenus de ijs, quæ ipsi doctrinæ Vbiquitatis obijciuntur. Nam vt hoc loco Anhaltinorum etiam vndecim paradoxa, phrasæ partim hæreticas, partim nouas, quadraginta paralogismos refutem, id quod Sturmius pag. 81. & 102. postulat, propterea non videtur operæ precium, quòd ab ipsis authoribus Concordiæ refutata iam hæc sunt, & non minus in honorũ manibus refutatio istorum versetur, quam illorum criminationes.

Sed non tantum propter Vbiquitatem abstinendum à subscriptione libri Concordiæ putat Sturmius: verum etiam, quia ex isto libro multa sint consecutura, & horrenda mala: quæ præstet repudiato hoc tam noxio libro effugere: de quibus et si superiore quoq; Defensione diximus: tamen quia à Sturmio eadem repetuntur & inculcãntur, nos sanè etiam eadem de iisdem dicamus. Principio igitur veteri Augustinæ Confessione metuit, *ne illa noua, nescio qua, non Confessione, sed censura & condemnatione opprimatur, pag. 23. repudietur, pag. 25. exterminetur, pag. 26. (quod cum verbo non faciamus, reuera tamen moliamur, & cum nos facere negemus, tamen faciamus, ead. pag. vbi etiam omnes bonos viros, omnes prudentes homines, omnes literatos, omnes literarum Studiosos appellandos esse addit, vt ad commune incendium restringendum, omnibus precibus presentibus, & votis absentibus concurrant) contaminetur & condemnetur, pag. 89. aboleatur, 91. eiusq; authoritas de Ecclesia tollatur, pag. 115.* Quo teneam vultus mutantem Protea nodo? An non enim Sturmius est, qui Augustinam Confessionem accusat, quòd in ea transsubstantiatio concessa sit, quòd temporis tantum causa scripta sit, quòd ad illam Principes non luerint alligari, & nunc metuit, ne exterminetur, & de Ecclesia

eleſta tollatur. Ad populum phaleras : Boni enim & pru-
 dentes , cuiuſmodi Sturmij iſta ſollicitudo ſit , facile animada-
 uertunt. Non ignorat Sturmius , ſi liber obtineat Concor-
 diae , primam quoque Auguſtanam Confefſionem valitu-
 ram eſſe : ſi haec valeat , Cinglianis & Calvinianis nullum
 amplius locum fore : ideoq; alias primam impiorum dog-
 matum accuſat , & tranſſubſtantiationis : alias cum hoc
 non procedit , clamitat ipſam Auguſtanam Confefſionem,
 quam cane peius & angue odit , opprimi. Sed bene eſt : nul-
 lus iam huic criminationi locus relictus eſt , poſtquam Dei
 Opr. Max. beneficio ipſe liber Concordiae prodijt : cuius
 editio luce meridiana clarius teſtatur, vanum eſſe hunc Stur-
 mij metum , vel hanc potius calumniam. Deinde idem re-
 ſpondeo de Concordia anni 1536. quam ſimulator iſte & diſ-
 ſimulator non minus conqueritur aboleri : qua de Concor-
 dia in prima iſtius deſenſionis parte egi copioſius : & oſtendi
 minime hanc eius mentem fuiſſe , quam ei affingit Stur-
 mius , nempe vt oralis & indignorum manducatio per eam
 Concordiam ſit ſublata. Nunc illud addendum eſt , vel La-
 uatero teſte , falſum eſſe , quod Sturmius ait , hanc Concordiam
 exteris quoque, Angliam, Galliam, Heluetiam, Phryſiam, Vueſt-
 phaliam, Eccleſias, cum noſtris Eccleſijs coniunxiſſe, pag. 30. Cur
 enim illa Geneuenſis Concordia inter Heluetios & Gallos
 facta eſt , niſi quod hanc anni 1536. Concordiam Bucerus
 illis, neque probare, neque perſuadere potuit: quod Tiguri-
 ni Bucero reſponderunt, Concordia illius capita obſcura eſſe, &
 ambigua: ſe ergo nolle ſubſcribere & ea approbare , pag. 28. quod
 Bernae CCC. Parochis minus quatuor in generali Synodo congre-
 gatis, licet declarationem Buceri, Confefſioni Helueticae nihil ad-
 uerſari iudicarent , non tamen placuit ſubſcribere , pag. 29. Nec
 minus & illud falſum eſt , quod hanc Concordiae viam nos iam
 I 3 deſeramus,

70 *Defensio IIII. D. Joannis Pappi,*

deseramus, quod eam per nos non liceat recolare, pag. 17. Aperte enim articulo, libro Concordiæ, & quidem ad verbum inserta est: ut omnes intelligant, Concordiam illam senel a nobis probatam, constanter hucusque retineri. Tertio loco refutandum videtur, quod de Philippo Melanchthone atque Bucerii autoritate affert, quorum Libros noua hęc Concordiæ formula aboleri metuit. Ac de Philippo Melanchthone prius, Hunc ait ante lectum postremum Oecolampadij Dialogum, alterius fuisse quidem sententiæ: sed Dialogum illum contra se scriptum propterea non refutasse, & contendere cum Oecolampadio desisse, quia equior esse cepit in hac de Cœna Domini controuersia; pag. 109. 110. imò si, cum potuerit, non refutarit, preuaricatum esse. 67. & pag. 64. melius potuisse eum de Ecclesijs exteris, & illarum doctrina iudicare, tum, cum Concordia composita, libris vrinque editis, absque omni animi motu malo lectis atque perspectis, quam cum controuersia de Cœna Domini exagitari cepit. Quæ si vera sunt, quod sententiam mutarit, doleo sanè viri optimi & doctissimi causa: sin autem falsa: ut quidem videri posset, quia mutatae suæ sententiæ, quamdiu vixit, nullam publicè significationem dedit: falsus, ut in multis alijs, testis Sturmius deprehenditur. De genere autem Philippi & nepotibus querela ad rite non pertinet: Electorem Saxonie Sturmius, si volet, ad causam dicendam euocet: fortasse huiusmodi causas audiet, propter quas meritorum Philippi, in vindicandis generi facinoribus, nulla vel debuerit vel potuerit haberi ratio. Et fortasse eadem hæc confidentia, quæ nunc Sturmium præcipitem abripit, Peucerum quoque pessum dedit. Solent enim viri magni, cum de Rebus publ. aut Principibus præclare aliquandiu meriti sunt, ipso secundæ auriæ flatu effèri, neque postrema primis similia consilia capere.

De

De Bucero nihil addo : honorifica inter nos illius mentio : libros eius nequaquam abolemus : Catechismi autem cum varij & multiplices fuissent , in singulis penè templis singuli , ipsius Buceri consilio Lutheri Catechismus in Ecclesijs nostris vsurpari cœptus est , & adhuc obtinet : nisi quod diuisionem Decalogi aliam sequimur : definitionem Sacramentorum præclaram sanè , & sextæ partis , potestatis videlicet clauium , & disciplinæ Ecclesiasticæ explanationem adiunctam habemus. Quod autem Sturmius putat , me ab ipso Catechismum didicisse : quia ipse videlicet maiorem Buceri Catechismum conuertit , planè fallitur. Mihi enim cum huc studiorum causa venissem , post Lutheri Catechesin , Chytræi Catechismus ediscendus proponebatur , qui adhuc in superioribus Scholæ nostræ curijs retinetur. Quis aut nostrum melius sciat , quid Catechismi vox significet , mea non multum sanè interest : ipsius fortasse interest , quod non dudum me istud docuit.

Sequitur condemnatio , indicta causa , exterarum Ecclesiarum , & vicinorū nostrorum Helueticorum. Sed nondum probauit Sturmius , exterarum Ecclesiarum , aut vicinos Helueticos à quoquam nostrum , aut à libro Concordiæ cōdemnari : sic præsertim , vt ipse condemnationis vocabulū interpretatur de supplicijs horrendis , & exquisitis , & crudelibus. Nam nos quidem , quos erroris condemnamus , hoc est , quos errare in dogmatibus Ecclesiasticis arbitramur , eos tantum abest , vt supplicijs exercendos putemus , vt etiam omni cum lenitate & mansuetudine in viam reducendos arbitremur , quamdiu aliqua de ipsis spes superest : quam cum pertinaciâ suâ & obstinatione nobis eripiunt , rursus iusto Dei iudicio relinquendos arbitramur , vt & D. Paulus admonet : Hæreticum hominem , post vnam & alteram admonitionem deuota : Sciens quod euersus sit , qui eiusmodi est , et per se damnatus. Quod si
verò

verò tales nostris Ecclesijs ingerere sese perrexerint, & nostræ fidei commissos auditores seducere: officij nostri arbitramur, illis nos opponere, & pro veritate pugnare vsque ad mortem. In hac condemnatione errorum & errantium, quid crudele deprehendit Sturmium, indicet sanè, & nos conuincat: interim autem cesset, alienæ nos crudelitatis reperagere. Vt quid enim nobis imputatur aliena crudelitas, nostra certè in afflictos & exules officia non semel extiterunt, quæ ab hac nos suspicione facile apud pios & bonos liberant. At vt istis exulibus permittamus, non modò vt uiuant inter nos, & suo sensu abundent, quandoquidem nobiscum sentire nolunt, vel non possunt: istud vero μέγα ἄσπεκτον ἄτημα est: quod ne ab his, qui istud à nobis flagitant, nobis concederetur. Prætereo, quòd ab hac crudelitatis in exteros exercendæ metu, ipsi iam Pontificij liberant Sturmium, & eos qui cum ipso sentiunt: vt Acilianus ille apostata in sua ad Sturmium συζητήσει: vt facultatis Theologicæ Ingolstadienæ Decanus, qui συζητήσει illam comprobauit: qui magna se misericordia affici præ se ferunt, & vnum hoc agere videntur volunt, ne Ecclesiæ istæ exteræ aliquid damni accipiant, aut ficta nostra charitate exagitentur. Eiusdem generis est, & altera querela, quòd si hæc formula Concordiæ obtineat, persecutionem nos exercituri simus in Ecclesijs & Scholis, ex ijsq; eiectionem eos, qui aliter sentiunt. Quasi verò non idem hoc ipsi quoque faciant & fecerint: & ab ipsa conscientia sua, & zelo gloriæ diuinæ moneri sese dicant, vt hoc faciant? Cur igitur quod ipsis necessarium videtur, id iam in nostræ partis Magistratibus tam malignè reprehendunt? Nempe Cinglianis Magistratibus licebit, Lutheranos Doctores, & Vbiquitarios, ex Scholis suis & Ecclesijs eijcere: nostris autem Magistratibus operam dare non licebit, vt rectè & concorditè

corditer in Ecclesijs & Scholis doceatur.

Vuitebergæ autem & Lipsiæ, & Ienæ & Heidelbergæ quid fiat, quid ad Sturmium? maximè cum nihil illic, absque ipsorum Electorum voluntate & auctoritate factum sit: cur de alienis Scholis sollicitus est? an nescit, in aliena nos Res publ. tanquam in domo aliena, mutos potius & surdos esse debere? Sed certo iudicio Dei factum arbitror, vt de harum Academiarum reformatione, aut, vt ipse appellat, perturbatione, tam multa quarto huic Antipappo immisceret. Iam enim nemo dubitare potest, verissimum esse, quod sibi ab Osiandro obiectum tam acriter negat: eum videlicet per meum vnum latus, Illustrissimos Electores & Principes, quorum iussu formula Concordiæ conscripta est, per alterum Theologos in Germania, de Ecclesia Christi optimè meritos, quorum opera liber iste collectus est, confodere tentasse. Vbi enim nunc illa Antipappi primè protestatio, nihil se de Illustrissimo Electore Saxonîa sentire velle, quòd illius instituto & nouo corpori doctrinæ officiat? An non enim huic instituto, & huic formulæ Concordiæ omnibus modis & rationibus conatur officere? an non hic eius vnus scopus est, ne cum Electore Saxonîa, & reliquis duobus Electoribus, cum tot Principibus & Ciuitatibus consentiatis, ne eam doctrinam suffragio & subscriptione vestra approbetis, quæ in templis & scholis vestris publicè proponitur?

Sed & pacem publicam violatum iri ait, si hæc obtineat subscriptio, quia videlicet Pontificij violandæ pacis publicæ instam deinceps causam habituri sint, si à Romana Ecclesia de Trinitate & de persona Christi discedamus, pag. 88. neque amplius opus habituri sint illa sua antiqua regula: Hæretico fides seruanda non est. Verum enimvero probandum prius Sturmio fuerat, quod à tribus Symbolis, quibus pacem publicam Religionis fir-

K missimè

missimè contineri ait, recesserimus, quòd ea tam scèdè con-
spurcemus, quòd veritatem tollamus humanæ naturæ in
Christo. Quòd quia neq; probavit, neq; probare unquam
poterit, vanus est hic eius metus, imò hæc contra librum
Concordiæ astutissimè cogitata *δυσβολή*: qua si ego usus fu-
sem, sine dubio audirem, me Pontifici & Diabolo gladium
porrigere ad necandos & excarnificandos pios.

Hactenus ergo de ijs malis, quæ ex formula Concor-
diæ Sturmij euentura esse falsò ominatur: ego verò, Scho-
larchæ, priusquam ad alia pergam, ea vobis enumerabo,
quæ certo certius euenient, si Sturmij consiliū sequemini.
Principiò enim non vos poteritis ab ista formula Concor-
diæ seiungere, quin ab ipsa etiam Confessione Augustana
discedatis. An non enim huius Concordiæ fundamentum
est ipsa Augustana Confessio, cuius quia capita aliquot var-
riè disputata hactenus fuerunt, omnem iam controuersiam
Formula hæc, secundum fidei *ἀναλογίαν*, & Scripturarum
authoritatem explicat. Atque iam eò res deducta est, ut
χρη diutius non possitis: vestra de istis quoq; certaminibus
dicenda sententia est: ut aut Ministrorum vestrorum, quos
hactenus defendistis, sententiã probetis, aut in Cingliana cas-
stra cum Sturmio aperte transeat. Neque tam eorum vobis
exemplum respiciendum est, qui huc vsq; subscribere recu-
sarunt: horum enim longè alia ratio est: quorum Theologi
in libro Concordiæ multa notant: vestri autem nihil notant,
omnia probant: vos etiam ipsi nihil dum notastis. Quod si
pergatis subscriptionem negare, quid aliud, quàm eadem illa
desiderare, & Cinglianos & Sacramentarios fouere velle
videbimini: Quod ut probem, non longè mihi abundè est.

Cum enim scirem, apud externos vos hac suspitione las-
borare, quasi vobis ista Cingliana doctrinæ *ἀμωρῆ* pro-
bentur,

bentur, & propterea ad excusandos vos in præfatione mea
posuiffem, vos nulli adhuc Profefiori permiffiffe, vt Calui-
niam aut Cinglianam doctrinã palam proponeret: ipfi vos
pag. 113. & 114. confiderate, quã aperte, non meis verbis,
meo tẽ testimonio, fed vobis & cõteftationi veftrã de Cin-
gliano dogmate, nõ ferendo, tam fãpe repetitã illudat, quũ
hanc veftram mentem & voluntatem effe non audeat nega-
re, Ergo à focietate Auguftanã Confefionis primã & non
mutatã, cui maiores veftri & Theologi, quos tantopere lau-
dat, fubfcripferunt, vos auellit, qui vos à fubfcriptione libri
huius Concordiã auocat: etiam anni 1536. Concordiam
idem tollit, praua fua & falfa expofitione: & fubfcriptionem
anno 1537. Smalcaldiã factã idem ille homo penitus tollit.
Deinde author vobis eft, vt manifefto præiudicio damnetis,
omnes illas Ecclefias, quã iam fubfcripferunt: & dum con-
demnationem errorum, qui in exteris Ecclefijs inculcantur,
quibz veftrã etiam Ecclefiã imminent, pati non vultis, eos,
quibus cum fuma vobis effe debet cõiunctio, damnare ab
ift hoc homine iubemini. Si enim Auguftanã Confefionis
mentem atq; fententiam non recte hæ tenent Ecclefia, certẽ
in ipfa focietate non fuerint, iftorum quidem hominum iu-
dicio, ferendã. Quid quod & omnium calumniarum &
blafphemiarum huiusmodi recufatione fubfcriptionis reos
vos & participes cõftituetis, quibus tam atrociter liber Con-
cordiã hætenus eft deformatus: omnia certẽ Sturmiũ cõiuctia
probabitis, & feretis, nili illa vobis displicere oftenderitis.
Quã .n. facit, ex officio fe facere dicit: et fub ifta adhuc tiara,
hos cõdemnatorios lapides, tot Germanicarum Ecclefiarum
nõ occultat, fed proijcit in cõfertã & condensatã multitu-
dinẽ: & interim tanquam Hippolytus ille quærẽ, vnde foetor
ifte fit. His accedit, quod hoc pacto authoritas tollit fcriptorũ

Lutheri, non modo polemicorum, quæ iste, honoris videlicet causa, *Eristica* appellat: quod ipsum tamen ferendum minime est, cum eandem semper doctrinam Lutherus constantissime & docendo & pugnando defenderit: sed *Dilectorum* etiam, pro quibus tamen Hippolytus iste in *hypocausito* ponens oletum, sollicitus esse vult videri, ut articulo *Smalcaldicorum*, ut utriusque *Catechismi*, qui libro *Concordiæ* continentur. Conferte autem, si placet, *Scholarchæ*, cum isto vestro *Rhetore*, & huius sanctissimorum Lutheri laborum *criminationibus*, *Bucerii* de eodem *Luthero*, eiusque singularibus donis *elogia*. 1. *Articulum iustificationis*, à temporibus *Apostolorum*, quantum monumenta indicant, nemo unquam clarius & fidelius docuit. Hanc laudem iampridem à *Luthero* in *Caluinum* transferre satagit *Sturmius*, cum tamen Lutheri profectò vitula in ijs, in quibus ab eo non dissensit, neque erravit, *Caluinus* arripit. 2. *Antichristum* cum suis membris, ad extremum usque *Spiritum*, audentius oppugnauit nemo, fraudesque ipsius luculentius orbi detexit. At hunc ad *Pontificiorum* sententiam recurrisse *Sturmius* criminatur, post motam controuersiam *Sacramentariam*. 3. *Vera bona opera*, puta, quæ ex fide vera proueniunt, inque salutem proximi cedunt, nullus ex *Patribus* tam sanctè & secundum mentem *Spiritus sancti* docuit, atque ipse. At hunc omni *charitate* caruisse factitant, & hoc potius ei cordi fuisse, *alij* *alij* *seuerij*, & *adulatoribus* nimirum faciles aures accommodasse. 4. *Scripturam sanctam* tam purè, tanta energia, totque argumentis penetrantibus, nemo ipso feliciter explicauit, maxime cum ex professo locum aliquem tractare voluit. At isti nos tantos *Theologos* non futuros esse, imò ne *concionari* quidem posse aiunt, nisi *Caluinianorum* scripta legamus. Quia in *criminatione*

Iustificatio.

» ficationis, à temporibus *Apostolorum*, quantum monumenta indicant, nemo unquam clarius & fidelius docuit. Hanc laudem iampridem à *Luthero* in *Caluinum* transferre satagit *Sturmius*, cum tamen Lutheri profectò vitula in ijs, in quibus ab eo non dissensit, neque erravit, *Caluinus* arripit. 2. *Antichristum* cum suis membris, ad extremum usque *Spiritum*, audentius oppugnauit nemo, fraudesque ipsius luculentius orbi detexit. At hunc ad *Pontificiorum* sententiam recurrisse *Sturmius* criminatur, post motam controuersiam *Sacramentariam*. 3. *Vera bona opera*, puta, quæ ex fide vera proueniunt, inque salutem proximi cedunt, nullus ex *Patribus* tam sanctè & secundum mentem *Spiritus sancti* docuit, atque ipse. At hunc omni *charitate* caruisse factitant, & hoc potius ei cordi fuisse, *alij* *alij* *seuerij*, & *adulatoribus* nimirum faciles aures accommodasse. 4. *Scripturam sanctam* tam purè, tanta energia, totque argumentis penetrantibus, nemo ipso feliciter explicauit, maxime cum ex professo locum aliquem tractare voluit. At isti nos tantos *Theologos* non futuros esse, imò ne *concionari* quidem posse aiunt, nisi *Caluinianorum* scripta legamus. Quia in *criminatione*

Papatus euerfio.

» *Spiritum*, audentius oppugnauit nemo, fraudesque ipsius luculentius orbi detexit. At hunc ad *Pontificiorum* sententiam recurrisse *Sturmius* criminatur, post motam controuersiam *Sacramentariam*. 3. *Vera bona opera*, puta, quæ ex fide vera proueniunt, inque salutem proximi cedunt, nullus ex *Patribus* tam sanctè & secundum mentem *Spiritus sancti* docuit, atque ipse. At hunc omni *charitate* caruisse factitant, & hoc potius ei cordi fuisse, *alij* *alij* *seuerij*, & *adulatoribus* nimirum faciles aures accommodasse. 4. *Scripturam sanctam* tam purè, tanta energia, totque argumentis penetrantibus, nemo ipso feliciter explicauit, maxime cum ex professo locum aliquem tractare voluit. At isti nos tantos *Theologos* non futuros esse, imò ne *concionari* quidem posse aiunt, nisi *Caluinianorum* scripta legamus. Quia in *criminatione*

Bona opera.

» fide vera proueniunt, inque salutem proximi cedunt, nullus ex *Patribus* tam sanctè & secundum mentem *Spiritus sancti* docuit, atque ipse. At hunc omni *charitate* caruisse factitant, & hoc potius ei cordi fuisse, *alij* *alij* *seuerij*, & *adulatoribus* nimirum faciles aures accommodasse. 4. *Scripturam sanctam* tam purè, tanta energia, totque argumentis penetrantibus, nemo ipso feliciter explicauit, maxime cum ex professo locum aliquem tractare voluit. At isti nos tantos *Theologos* non futuros esse, imò ne *concionari* quidem posse aiunt, nisi *Caluinianorum* scripta legamus. Quia in *criminatione*

Scripturæ explicatio, & genuina interpretatio ex energia Spiritus sancti.

» *Scripturam sanctam* tam purè, tanta energia, totque argumentis penetrantibus, nemo ipso feliciter explicauit, maxime cum ex professo locum aliquem tractare voluit. At isti nos tantos *Theologos* non futuros esse, imò ne *concionari* quidem posse aiunt, nisi *Caluinianorum* scripta legamus. Quia in *criminatione*

eriminatione si disertus esse vellem, & illud ex fabula Æso-
 pica vsurpare, Moueat cornicula risum: Furtiuus nudata cor-
 loribus: multa fortasse dicerem, tamenli noua & haftenus nō
 obseruata, verisima tamen, & quibusdam alienorum laborū
 interpolatoribus minimè grata. 5. Adde versionem Scri-
 pturæ sanctæ fidelem, tersam, & eloquentia non parua orna-
 tam. Sed qui nam quæso sunt, quibus illa interpretatio Bi-
 bliorum sordet: qui vt Luthero, eius ue discipulis ægre faci-
 ant, hæc, & illa mutanda, tollenda, emēdanda putāt. Quot me
 Triphyllios commemorare posse putatis, qui pro grabbato
 malint *enim. 7. da* dicere? 6. De Magistratu politico, quis &
 quæ eius officia sint, in vtraq; legis tabula, nemo haftenus
 tam clarè docuit. Sed vos, Scholarchæ, Tossanum interro-
 gate, quem Sturmius tantopere commendat: iste, iste Tossa-
 nus Luthero seditionem rusticanam tantum non apertis ver-
 bis imputat. 7. Maximorum operum in Ecclesia incredi-
 biles successus, Augustana Confessio, *Wobey er gewesen / oder wo-
 zu er geholffen / das hat fort gemâcht / vnd bestehet noch vns auff diesen Tag.*
 Sturmius contra, quàm tenuiter, imò, quàm contemptim de
 Augustana Confessione loquitur, quàm præfert omnes alios
 Luthero: ipse Symphorianus, in ponte Rheni stans, aut in
 transfennam nostri templi insiliens, fortior ipsi videtur, quàm
 ista cantio Lutheri, *Ein veste Burg. 1c.* 8. Donum Prophetiæ,
das alles / wie er ein ding hat gesagt / geschicht. Hac vna fortasse in re lau-
 dem Lutheri isti homines agnoscunt: Studiosè enim operam
 dederunt, ne vanus vates Lutherus videri possēt: sed hoc ad
 ipsorum laudem minimè pertinet. 9. Preces efficaces, Psal-
 mos & Hymnos, & cantica tam dilucida fecit, vt orauit: ita
 Ecclesiam benè armavit deuotis cantionibus & Psalmis. At
 nostri quid non in istis cantionibus reprehenderunt: quanta
 est calumniandi rabies eorum, vel propter hæc sola verba,

Donum interpre-
 tationis & versio-
 nis Scripturæ.

Magistratus.

Felices successus.

Donum Pro-
 phetiæ.

Preces.

Verborgen im Brots klein: quæ tamen plurimis Scriptorum illius locis, tam pie & tam sanctè explicantur. Si ergò Sturmij consilium sequemini Scholarchæ: contra Buceri authoritatem, Lutheri authoritatem conculcabitis, & hæc in ipso tra excellentia dona minimè agnosceatis. Indeq; demum id verè sequetur, quod falsò ominatur Sturmius ex nostra doctrina secuturum esse, vt videlicet Iesuitæ non amplius opus habeant sua illa exceptione: Hæretico non esse seruandam fidem. Iam dudum enim vociferantur, vix duos aut tres suos peresse, in toto Imperio verè Lutheranos: ac propterea ipsi, qui noua iam dogmata sequuntur, & a prima neque mutata Confessione recesserunt, pacem religionis minimè debent. Quid hoc quartum, quod dicturus sum? An non enim Sturmius, cum vobis consulit, vt ad Gangem & Euphratem nos remittatis, pag. 30. 32. mallet aperte dicere, vt ad Garamantas nos relegetis, aut in terras solas deportari curetis? Et hoc profectò faciendum vobis erit, si doctrinam nostram non defendetis. Non de alijs dicam, de me ipso tantum agam. Ego Reicheuillæ sub ditione Illustris: Principis, D. Friderici Comitis Virtebergici eram: ad hanc Scholam & Ecclesiam, consecijs Scholarchis, qui tunc erant, vocatus sum. At illi non ignorabant, tum in toto agro Virtebergico Vbiquitatem tradi, postea honestissimis causis adductus Tubingam redij ad accipiendum testimonium Doctoris Theologi. Tunc etiam constabat, Tubingæ Vbiquitatem tradi: & tamen vobis Scholarchis placuit, eò me proficisci, & ibi potissimum gradum hunc consequi. Disputaui postea publicè aliquoties: aliqui certè argumenta vehementius, quàm pro more disputantium, opposuerunt: quibus ita, vt debui, respondi, neq; id mihi obesse sensi: à nullo certè reprehensus fui: secuta est isthæc controuersia: & controuersiam hanc mors

mors optimi & doctissimi viri, D. Iohannis Flinneri: & illius mortem noua pastoris electio, cum ego istud oneris minimè cuperem: fuerunt tamen, qui disputabant, non esse mihi commendandam Cathedralem Ecclesiam, ne hoc in præiudicium istius causæ, videretur fieri: electus tamen fui, & electio confirmata fuit à Senatu. Nimirum sciebant me Ubiquitarium esse. Post tot de mea Confessione facta iudicia, si ad Gangem & Euphratem me mittetis, æquo animo patiar, & tantò certè æquiore, quia ista vestra de me & Confessione mea extant iudicia. Sed fortasse & ego tuguriolum in æstu, & focum in frigore inueniam: & alij, quibus veritatem constanter defendere placuerit. Sed nihil ne amplius sequetur? Imò verò. An non enim, qui nobis substituuntur Concionatores, in vos inquirent: in vos, inquam, qui toties testati estis, Calvinianismum vobis non probari: vos vituperabunt, vos exagitabunt, vos persecutorum loco habebunt. Quid quòd hi ipsi Pontificij, qui nunc Recusatoribus istis adulantur, palmarium se reperisse arbitrabuntur, ad delendas reliquias nostrarum Ecclesiarum? Et quod caput est, quomodo non locustas metuemus, aliasq; consimiles pœnas, si pro hoc tanto dono illustrationis veræ doctrinæ, tam simus ingrati? An non enim tot iam annis à morte Lutheri, p̄ omnes hoc præcipuè in votis habuerunt, vt istæ tandem controuersia componerentur. At compositæ iam sunt & explicatæ, modò gratis nos animis summum hoc Dei beneficium accipiamus. Concludam igitur & ego locum hunc iisdem penè verbis, quibus pa. 88. Sturmius vtitur. Oro vos per vulnera Iesu Christi, per fidem & officium vestrum: per huius Ciuitatis dignitatem atque existimationem, per omnia, quæ vobis carissima sunt, vt in hac tam graui causa, in his malis, in his quæ impendent,

peris

periculis, non numeretis, sed ponderetis, quæ in hac quaestione & deliberatione dicentur, sententias, vt quæ duobus postremis Anhaltinorum scriptis responsa sunt, diligenter consideretis: vt cogitetis, non posse vos ab huius formulæ descriptione recedere, quin à societate pacis, & publicæ religionis recedatis: quin Germanicas Ecclesias damnatis: quin perpetuas in schola, & Ecclesia vestra rixas alatis. Iam ad ea deinceps respondebo, quæ de Synodo adfert. Res magnas controuertit: & propterea Synodum necessariam esse: nemo hoc nostrum diffidet: ne ipsi quidem, qui appellantur Patres Bergenses, authores formulæ Concordiæ. Sed primum, quomodo conuocari in hoc tempore possit, non videmus: deinde si conuocari facillimè posset: tamen ante eam Ecclesie Germanicæ de suis controuersijs necessariò statuere deberent, vt certum aliquid & deliberatum ad Synodum affererent, quæ duo vt ita esse comprobem, ante omnia, qualè ipse Scurmius Synodum describat, ostendam. *Mos, inquit, erat Imperatorum, pag. 45. Christiani qui essent nominis, & fidei, & doctrine, in grauibus controuersijs, doctissimorum hominum, & sanctorum virorum conuentum edicere, & rursus, pag. 46. Imperatorum erat concilia edicere, cognitæ Ecclesie grauibus morbis.* Quod dat Scurmius, libenter accipimus: reuera enim Imperatorum est concilia edicere. A Pontificijs sanè Synodum maiores nostri postularunt, neq; voluerunt ab ijs indicta causa damnari: quia ab illorum partibus Imperator erat, qui Synodum conuocare poterat: & quia pax publica ipsis negabatur, nisi ad Pontificias superstitiones redirent: à nostris partibus Imperator non est, neq; nos cuiquam diuersum sentienti bellum minamur, ideoq; à nobis peti non potest, vt quod Imperatorum est, nostri Principes sibi sumant. Ab Imperatore ergò Synodum impetret, propter exterarum Ecclesiarum: in nobis mora nulla erit, vocat

vocati veniemus. Si verò Augustanæ Confessionis Ecclesie plæræq; iudicarunt, controuersias suas absq; Synodo iudicari posse: quid hoc ad Sturmium, quid ad exterarum Ecclesiarum? Absq; enim Ecclesiarum exterarum ministris esset, & paucis, qui eorum sententiam sequuntur, iam in Ecclesijs Augustanam Confessionem profitentibus, pax esset, & tranquillitas, quoad ista quidem dogmata. Neq; isto libro Concordiæ exterarum Ecclesiarum excluduntur, si ipsæ includi velint, hoc est, si anni 1536. Concordiam, quam hucusque improbarunt, probare velint. Quod ipsum de Caluino respondeo. Quis enim credat, locum ei hinc futurum fuisse, aut Lutherum ei salutem ascripturum fuisse, nisi præ se tulisset, se illam anni 1536. Concordiam probare? Si enim diserte illam improbauit Caluinus, nemo non videt, quid obijci nostris maioribus, & Bucero præsertim possit, quod quam cum Lutero Vuitebergæ Concordiam instituerunt, eam domi minimè seruauerint. Petant ergò exterarum Ecclesiarum, aut etiam inter Augustanæ Confessionis Ecclesias illarum, quæ hoc remedio opus esse putant, Synodum ab Imperatore: eamq; siue *οἰκουμενικὴν*, siue *μικρὴν*: nihil enim id nostra interest: ad utramvis vocati veniemus, fidei nostræ rationem sincere, & fideliter exposituri. Et tunc si placebit, in commune libenter consulemus, de eligendis personis, & de norma iudicij: quanquam fortasse cum Sturmio & Sturmianis hac in parte conuenire non poterimus. Nam neq; inter septuaginta Iudices, quadraginta Cingulianos, 30. Vbiquitarios deligemus, vt velle videtur Sturmius: neque Patrum authoritatem Scripturæ æquabimus. Hæc igitur, si auctoritate Imperatoria Synodus conuocaretur, nos acturi essemus: nihilominus tamen operam daturi, vt Ecclesiarum Augustanæ Confessionis nomine, si non omnium, plærarumque tamen, & præcipuarum nomine

L vniam

82 *Defensio IIII. D. Joannis Pappi,*

vnam & consentientem Confessionem afferremus, & Scripturarum oraculis munitam, & Patrum autoritatibus confirmatam. Nam quod à nobis parui fieri Patrum autoritatem conqueritur, & Matrum autoritates requiri: ipsi hoc dictum & responsum sciat, qui sacrarum literarum autoritate vinci se non patiuntur: qui cum ad Scripturæ testimonia nihil possunt respondere, ad Patrum autoritates confugiunt, quas se ad suam sententiam facilius detorquere possent confidunt. Nos verò & Patris nostri imprimis autoritatem sequimur, qui in Scripturis suam nobis voluntatem explicauit: & Matrem, hoc est, Ecclesiam, & Ecclesiæ Doctores ita audimus, si à Patris sententia nihil diuersum nos doceant. Neque Dianæ, opinor, templum ego propterea incendi: si Harmaropetenti, ne Patrum autoritates autoritatibus opponerem, respondi: Augustinum in explicanda præsentia Christi ratione, sibi non admodum constare, siquidem ita accipienda sint illius testimonia, quemadmodum ipse eis utebatur. Afferebat inter cætera, ex tractatu in Ioh. Christum corpore abesse, gloria & maiestate adesse: respondebam in initio, corpus ab Augustino de corporali conuersatione intelligi: gloriam autem & maiestatem totius personæ esse, propriam quippe Verbi, communicatam autem naturæ assumptæ. Hæc cum Harmaropetenti non placeret: quid aliud respondere debui, quam ex ista ~~consequi~~ consequi, vt ipse sibi Augustinus non constet? Quomodo enim hæc Harmaropetenti explicatio cum illis conciliari posset, quæ supra adducebam. Quis autem nostrum, qui parum aduertimus, &c? Iam si omnium eorum Theologorum testimonia enumerare vellem, qui fatentur, Patres sibi non semper constare, quam latum campum haberem? Ipse certe Sturmius, pag. 123. fatetur, *Patres aliquando scribere, vt nisi ad fidei regulam, & Euangelium*
Cant.

Cautionem, & Sacramentorum sanam doctrinam reuocentur, difficultis sit futura explicatio. Vter autem nostrum magis sudarit, ego ne, quem ipsa fortasse corporis constitutio excusat: an Harmarus, cum illa ad Philip. secundo verba Apostoli examinarem: penes auditorem iudicium esto. Fatebar equidem priorem illorum verborum partem à plerisque Patribus ad diuinam Christi naturam referri: addebam tamen duo, quæ Harmarus negare nullo modo poterat, 1. Patres sequentia: Quapropter & exaltauit eum Deus, maximo consensu ad humanam naturam referre: 2. deinde, eosdem testari aliàs sacratissimè, eandem naturam exaltari, quæ prius fuisset exinanisita. Ad quæ duo cum respondendū Harmaro fuit, sudarit ne, an gelidus ei accurrerit circa præcordia sanguis, mea sanè non multum interest. Ergò non satis est, Patrum saltem testimonijs inniti, & Scripturarum interim autoritatem contemnere: sed & nos & Patres à Scripturis discere debemus. Considerate hoc loco, quæso ego vos, Scholarchæ, quanti maioribus nostris constiterit, vt Pontificios à Patrum testimonijs, ad Scripturarum autoritatem detraherent: non quòd Patrum autoritatibus contra Pontificios vti nò possent, quem admodum & nos meliore profectò fide, quàm aduersarij sacramentarij, vtimur: Sed vt ne à vero & vnico fundamento, ad incerta, & ambigua detraherentur. Saltem Synodi Tridentinæ, à nostris tandem probata iudicij norma, Sturmio satisfaciatur: & desinat vel tandem, ex Patrum autoritatibus inuidiam nobis augere.

Ergò hæc de Synodo breuiter: nunc in isthac quidem parte Sturmij Confessiones examinandæ restant: de quibus, vt tandem aliquando finis sit, agam, quàm potero, breuissimè. Quancq̃ quæ in commonitione de Paradiso ponitur,

non tam Confessio est de illis controuersijs, quas oppugnat Sturmius, quàm astuta & callida repetitio capitum non controuersorum, vt nihil dicendo, aliquid tamen dixisse videas

Pag. 32. tur. Cum deinde ad Noën, & arcam eius, fœdus Domini cum Noë factum, ad arcam Domini: & à Noë ad Abraham & Rebecca: ad Melchisedech typum sempiterni Sacerdotij: ad agnum paschalem: ad mare rubrum: in desertum: ad nubem, baptismum Patrum, & Patriarcharum, ad horum mannam: ad petram sequentem nos proficisci iubet, vt discamus, quòd Patres & Patriarcha, Moyses, Aaron, Phineis, ceteri Patres, eandem escam cum nostra, spiritualem comedissent: cibati cœlesti manna à Christo ipso, qui est manna, quæ de cœlo descendit, vt videamus, eos, qui ventris causa illud manna comedissent, casos, trucidatos à serpentibus, propter Idololatriam, quibus Deus venter erat, Mammona Deus erat, ad quos manna cœlestis non perueniebat: cum huc nos proficisci iubet, & isthac considerare: satis ostendit, sibi noui & veteris testamenti Sacramentorum differentiam nequaquam esse cognitam. Nonne enim pag. 35. inter veteris testamenti Sacramenta, & cœnam Domini, quam acceperunt Apostoli, discrimen nullum facit? Ecce, inquit, vt Apostoli ante mortem Christi, passuri Christi corpus acceperunt, ita Patres etiam passuri nonne inter Apostolorum, & nostram cœnam discrimen facit, quòd nos ad memoriam passi Christi, & pro nobis traditi, pane benedicto in cœna, & vino vtamur, quemadmodum Patres & Apostoli, ad spem nascituri & passuri Christi. Iam illud cuiusmodi est, quòd non spiritualem illam fruitionem, sed Sacramentalem, eodem loco, ad Paradisum, & ad vitam æternam producit: cum D. Apostolus contra in vsu sacræ Cœnæ mortem Domini annunciare nos iubeat, donec veniat. Neque nego in vita æterna, nos corpore & sanguine Domini, omnibusque eius meritis petere fruituros: sed illam fruitionem, cœnam Dñi appellari posse, hoc verò

verò est, quod probari mihi cupio. Videtis Scholarchæ, quàm inscitè omnia iste nouus Theologus confundat, Pass radifum, legales vmbas, corpus Euangelij, siue noui testas menti, vitam denique aternam. Sed hoc ex altera eius Confessione, quam in Antiproœmio ponit, clarius etiam perspicietur.

Agre fert, quòd interrogationes ipsius, quas in Antiproœmio Pag. 116. pappo minore posuit, ostenderim ad spiritualem tantum manducationem pertinere, quæ extra sacram cœnam fit: ideo plenior iam Confessionem se propositurum sperat: & Deum Patrem omnium nostrum, & Iesum Christum redemptorem in principio illius Confessionis orat, vt Spiritu suo sibi adsit, vt quæ animo, & mente complexus est, ea possit stylo exarare, vt apertè ab omnibus intelligantur. Ego in istius quoque Confessionis refutatione oro, certiore tamen cum spe, neque cum ea dubitatione, qua Sturmium, in fine suæ Confessionis vitur, qui concedit, vt ei addatur, & Pag. 119. detrahatur. 1. *Confiteor igitur, vt baptisma lauacrum regenerationis est in nouum hominem: sic Eucharistiam eiusdem esse nutritionem, alimoniam, cibum atque potum.* Non male istud huc primum, si non male explicetur, aut intelligatur. Fraus tamen subesse potest, in noui hominis appellatione: qua Sacramentarij animam solummodo regeneratam videntur complecti, nos totum hominem & nouum & veterem dici arbitramur: nouum, quatenus regeneratus est: veterem, quatenus caro adhuc aduersus Spiritum concupiscit, neque ei subiicitur. Ergo totus homo in Baptismo regeneratur: totus homo substantiæ S. Eucharistiæ particeps efficitur. Deinde de vsu siue fine hanc propositionem concedimus, non de ipsa cœnæ substantia. Non enim sequitur, si hunc apud omnes effectum S. cœna non habeat, propterea panem *νοῦν* non esse corporis Christi: neque debuit

- Sturmius, vel ab usu Confessionem suam auspicari, vel
 2. eam ipsam, cum substantia cœnæ confundere. 2. *Omnes, qui Adami lapsu ceciderunt, hi per Christum, rem scilicet horum Sacramentorum, resurgunt, qui mortui sunt, regenerantur: qui regenerati esuriunt, satiantur: qui sitiunt, potantur, si modicam fidem ad hæc Sacramenta, eorumque fructum percipiendum afferant.* Duplex in isthac thesi vitium est: vnum, quod inter regenerationis instrumenta, verbi prædicatio, ex cuius auditu fides est, non ponitur: alterum, quod refuscitatio, regeneratio, alimonia & potus, quam verbi prædicatio per fidem suppeditat, cum Sacramentorum arrhabone & obsignatione insecitissimè confunditur. Esurientes enim & sitientes iustitiam, verbo etiã satiantur, egrediente ex ore Domini. Sed istud rursus astute fit, vt nulla videatur alia
 3. Sacramentalis, quàm spiritualis manducatio. 3. *Idem Baptismo semel lauantur, iidem Eucharistia tota vita aluntur, suo esuriant, suo sitiunt.* Rursus idem in Confessione vtriusque manducationis vitium, idemque paralogismus in sequente etiam quarta thesi. 4. *Semel homines secundum naturam nascuntur: simulac enim homo natus est, non rursus nasci est necessarium, neque nasci secundum naturam.* Hoc & Nicodemus sciebat: Quomodo potest homo nasci, cum sit senex? Num potest in ventrem matris suæ iterum introire, ac nasci? Sed cur Nicodemica ista thesis hoc loco ponatur, post viderimus.
 5. *At nutriri semel non est satis, in hac vita dum vivitur: vita nutrimenta quotidie sunt necessaria.* At nemo istud ignorat: imò & nos sapissimè vtendum esse cœna Domini admonemus. Quid igitur? quomodo hanc duarum thesium similitudinem Sturmius accommodat?
 6. *Sic etiam semel baptisari lauacro Christi & regenerari satis est, quod virtute altissimi fit, Spiritu scilicet sancto. At satiari cibo & potu caelesti semel*

mel non satis: perennis ista alimonia est: non solum in hac vita, sed etiam in vita aeterna. Baptisari lauacro Christi, & regerari semel satis, quia CHRISTVS neque exemplo, neque praecipito baptismum repetere docuit: Coena saepe vsurpanda, & propter praecipitum Domini, qui ait: Hoc facite in mei commemorationem, &: Hoc facite, quotiescunque biberitis, in mei commemorationem. Sed istud, quod addit Sturmius, quomodo probaturum eum putetis, si de Eucharistia proprie hoc velit intelligi? Fides enim in vita aeterna cessabit, & spes: & fidei signaculum, sacra Coena, non cessaret: Quod igitur est spei nostrae fundamentum? quod credimus, Deum fore omnia in omnibus, si symbolis adhuc & signis in vita aeterna opus habebimus? 7. *Ut in baptismo Iohannis Christus baptisabatur, Pater virtutem suam de caelo demisit, quae in speculo columbae apparuit, quae aelio Patris erat, & Filij, & Spiritus sancti. Sic etiam in Eucharistia, quam Christus in extrema coena sua instituit, Christus filius Dei, & virginis Mariae, suo Sacramento pascebatur: idemq; discipulis suis idipsum Sacramentum distribuit, & vescendum dedit, non tantum panem & vinum, sed etiam corpus, & sanguinem suum, quam rem caelestem Irenaeus appellat. Breuiter respondeo, Christus non baptisatus est, ut ipse a peccatis regeneraretur, qui peccatum ipse non fecit, neq; dolus inuentus est in ore eius: ita si etiam constaret, Christum vnâ cum discipulis Eucharistia vsum esse, tamen non sequeretur, eundem effectum Eucharistiae in Christo, quem in Apostolis, fuisse. Rursus sicut propterea baptisatus est Christus, tota antiquitate orthodoxa teste, ut aquas omnes, quibus baptisamur, sanctificaret: ita si ipse de pane benedicto & vino communicasset, hoc propterea fecisse deberet intelligi: ut Symbola illo Eucharistiae sanctificaret. Sed non, quemadmodum de Baptismo scriptum est, Christum Iohannis baptismo baptisatum fuisse:*

fuisse: ita de Eucharistia itidem scriptum est: atque id idcirco à nobis temerè non est affirmandum. Deinde quòd fatetur Sturmius, Christum discipulis non tantum panem, sed corpus etiam & sanguinem suum vescendum distribuisse, rem magnam præstare videtur: sed videbimus postea, quos discipulos vocet, & quam distributionem, & *νοῦσιον* intelligat.

8. *Eucharistia* mysterium, omnium mysteriorum maximum est, omnium mysteriorum in se virtutem continens: & ut Christus rex regum, & Dominus est omnium dominatorum: ita istud mysterium omnium mysteriorum est mysterium: unde & per excellentiam in Ecclesia, tam Græca quam Latina, Sacramentum & *μυστήριον* absque adiectione semper appellatum fuit. Summam esse huius Eucharistiæ dignitatem nemo negat, cum ipsius corporis & sanguinis Dominici *νοῦσιον* sit: mysteriorum etiam omnium in se virtutem continere nemo negat: siquidem per mysteria veteris Sacramenti typi intelligantur: alias nomen aliud esse sacræ coenæ, aliud Baptismi mysterium, ipse etiam Sturmius, ut supra audiimus, fatetur. Sacramenti autem & *μυστήριον* appellatio, etsi per excellentiam Eucharistiæ tribuitur: non ignotum tamen est, Baptismum etiam mysterium ab eadem & Græca & Latina Ecclesia nominari: & apud Paulum coniunctionem spirituales Christi cum Ecclesia, quin & Euangelij doctrinam.

9. *Eucharistia* mysterium ipsa lege antiquius est: ut ipse agnus paschalis legem tempore antecessit, cum ex Egypto populus Dei esset exiturus: & ante legem maris rubri transitus extitit, in quo baptisatus populus: & ante legem Petra, & aqua ex Petra manans: & ante legem manna de caelo, Sacramentum corporis & sanguinis Dominici. Rursus in ambiguitate vocabuli, *μυστήριον*, ludit. Si enim de typis, & figuris loquitur: certè ante legem agnus paschalis, & manna, & aqua de Petra, fuerunt. Si autem per *μυστήριον* sacramentum

tum intelligit, turpissimè hallucinatur. Quantum enim dis-
 crimen inter manna sit, & cœnam Domini, vel ista de vtro-
 que verba Domini ostendant: Patres vestri comederunt
 manna in deserto, & mortui sunt, Ioh. 6. Et: Hoc est corpus
 meum, quod pro vobis traditur. Ostendat Sturmius de
 Manna dictum esse, Hoc est corpus meum: aut de aqua ex
 Petra profluente, Hic est sanguis meus noui testamenti, &
 noui ac veteris testamenti Sacramentorum differentiam su-
 stulerit, ac vicerit. 10. *Et nostra esca spiritualis est, vt Pa-* 10.
trum fuit: Patribus Christi nascituri, & passuri: nobis Christi nati,
& passi, vna eademq; virtus, salus, & potentia. Qui enim creauit
innocentem, an non potest nocentem restituere in integrum? an non
corruptum purgare, qui incorruptum condidit? 11. *Patribus in* 11.
terra, vmbra: nobis in terris imago: veritas in cœlo est, vt elegan-
ter ait Ambrosius. Est quidem esca nostra & ipsa spiritualis,
 sed non vt Patrum, quod ipse Sturmius thesi 11. fatetur, qui
 inter vmbra Patrum & nostram imaginem discernit,
 quanquam non satis ista explicata est distinctio. Aliter au-
 tem Paulus Col. 2. de veteris quidem testamenti typis, quæ
 sunt vmbra rerum futurarum: de noui autem testamenti
 gloria, corpus autem Christi, & epistola ad Hebr. similiter
 capite 10. Lex vmbra obtinet futurorum honorum, non
 ipsam imaginem rerum, ἐκόνια τῶν πραγμάτων. Hanc si imas-
 ginem intelligit 11. thesis, non quæ vmbrae comparatur, sed
 quæ opponitur, concedemus quod ponitur: sed id contra
 nos minimè faciet. Si enim vetus & nouum testamentum
 compares: illic vmbra, hîc ipsa πραγματικῶν ἐνῶπ, ipsumq;
 ἰσχυρῶν est: si nouum testamentum cum futura aeternæ vitæ
 gloria conferas: non negabimus, nos hîc per speculum in
 ænigmate cernere, tunc autem de facie ad faciem. 12. *Et* 12.
tametsi Christi corpus, quod natum ex diua virgine fuit, quod in

M monte,

monte, in Golgotha, cruci suspensum, quod post resurrectionem à dno
 Thoma palpatum, verè in caelo est: tamen nihil impedit, quin et
 hic, in imagine & Sacramento, verè à fidelibus percipiatur. Hic
 iam intelligitur, quid sibi per veritatem in caelo voluerit, in
 superiore propositione. At si caelum de creato, & hoc alio
 stabili caelo accipiamus, repugnat rursus ad Hebr. epistolam,
 quae ipsum ait sublimiorem caelis factum, & *σελυδορυ τῶν
 οὐρανῶν*. Sin de gloria beatorum, de ipsa sede & habitatione
 Dei: non poterimus eum, nisi Anthropomorphitæ esse ve-
 limus, certo alicui loco includere: & tamen τὸ πρῶτον articu-
 lorum Symboli retinemus. Caelo enim, ad quod Christus
 ascendit, dextera Dei patris omnipotentis continetur, quae
 loco nullo, ipso etiam Sturmio teste, continetur. Ergo quod
 corpus Christi verum in caelo est, id nequaquam impedit,
 ut etiam hic in imagine & Sacramento verè, & à fidelibus,
 & ab indignis percipiatur, ut supra est ostensum. Non enim
 debemus praesentiae Christi causam in fide nostra collocare.
 Corpus enim Christi, ut aiebat supra Augustinus, etiam illa
 erat, de quibus dictum est: Comedunt sibi ipsis iudicium.
 13. Panis & vinum à Melchisedech Abrahamo datum, Evangelici
 Mysterij, & Evangelica cena fuit *πρωτότυπον*, ut plarig veteres
 interpretantur. Istam sic damus, ut tamen non obtulisse,
 sed protulisse panem, & vinum Melchisedech dicatur: ne
 inde Pontificij Sacramentum cœnæ, in sacrificium pro vivis
 & mortuis transformet. Quanquam epistola ad Hebræos
 melior omnibus veteribus interpretis, quamvis de Melchisedech
 accuratissimè omnia ad Christum transfert,
 14. Eucharistiae tamen non meminit. 14. Omnia ista mysteria non
 signa solum sunt, ut Patribus, rerum futurarum, sic nobis prae-
 tarum in terris, utriusq; verò futurarum in caelestibus sedibus: sed
 etiam cum potentia representantia omnia ea, quae promissa sunt:

eum corpus & sanguinem Domini nostri Iesu Christi, tūc necessitudinem, quæ inter Christum est, & inter Ecclesiam eius: cuius ipse caput est, nos membra eius, cum hinc, tūc in futuro seculo. Ludit in verbo repræsentare: quod si de typo accipiatur, nihil aliud dicit, quàm mysteria veteris testamenti, nō solum signa esse, sed etiam signa: h. e. nugatur, & ἀδολογῆ. Si autem de κοινωσίνῃ intelligit: quomodo mysteria veteris testamenti potuerunt repræsentare, h. e. exhibere corpus Christi, quod nondum erat natū? Deinde alia est κοινωσίνῃ ratio in vetere testamento, alia in nouo, alia in vita æterna. In vetere testamento umbra erat futurorum bonorum: in nouo ipsum corpus est, in speculo tamen & ænigmate verbi, & Sacramentorum: in vita autem æterna ista omnia de facie ad faciem, cum Deus videlicet erit omnia in omnibus. Præterea nusquam sic Scriptura loquitur, quōd vel Patres in veteri Testamento participes facti sint corporis & sanguinis Dominici: vel quōd nos in vita æterna eius participes simus futuri: maximè ea ratione, quæ est in sacra cœna. Denique & κοινωσίνῃ corporis & sanguinis Christi, cum ea necessitudine, quæ est inter Christum, & Ecclesiam, quæq; κοινωσίνῃ illa corporis Christi confirmatur, in scitè isthac 14. thesi confunditur. 15. *Ut Christus in altera parte mensæ accumbens dedit discipulis suis, ex altera parte accumbentibus: & ut neque tum ipse Christus in pane, neque in calice fuit: sed ipse de suo Sacramento comedit, & bibit, & suis discipulis communicauit: ita etiam nunc in cœlo sedens ad dexteram patris, nobiscum in cœna est, & sese nobis communicat. Nam sic etiam in terra fecit, & sic ipsum Pater facere voluit, & sic Spiritu suo in Apostolis cœnantibus operatus est, & sic interuentu Spiritus S. in Sacramento, seu mysterio, carnem & sanguinem suum communicauit Apostolis. Christus mensæ accumbens, neque in pane, neque in calice fuit localiter, quod nemo vnquam*

15.

M 2 nostrum

nostrum credidit, aut credi sibi postulauit: sed idem tamen porrecto pane, discipulis corpus suum porrexit, & porrecto calice, sanguinem: quia panis *non uoluit* est corporis, ut D. Paulus interpretatur, & calix sanguinis. Ergo & nunc sedens ad dexteram Dei patris, non in finito aliquo throno, nobiscum in coena est, & corpus suum, & sanguinem nobis communicat, quod etsi sine Spiritu sancto non fit, non tamen fit spiritualiter, siue absque Symbolis, quod in istha thesi videtur latere: sed cum pane & vino, absque quibus, ut altera Sacramenti parte, Sacramentum non est integrum.

16. 16. *Sicut in Adamo omnes moriuntur, ita in Christo omnes uiuificantur, inquit Paulus Apostolus. Si igitur ex Adamo peccatum & mors in omnes homines: cur non ex Christo uita simul in omnes, & tanto potentius in extremo Adamo uita, quanto primo ipse est potentior.* 17. *Nascimur igitur in Christo, adulescimus in eo, in eius carne & sanguine, & Spiritu eius uiuimus, morimur etiam in eodem Domino, ut cum eodem in hac carne nostra, quae est eandem carne eius, resurgamus. Sed haec ut simpliciter vera sint, neque aliquid hic lateat: ad istam tamen controuersiam Sacramentariam non pertinent. Videamus igitur sequentem.* 18. *Et haec non uoluit ac coalitio cum Christo, quod sane magnum est mysterium, non male ab Hilario, Cyrillo, alijsq; non tantum spiritualiter, sed etiam naturaliter, ut sanctissimi illi uiri loquuntur, fieri dicitur in hac mystica benedictione, & Sacramento panis benedictionis. Superiores duae theses de benedictione Sacramentali, quae fit per panem & uinum benedictionis, nihil plane egerunt: sed illa spirituali, quae extra sacram coenam fit, auditio, & fide percepto uerbo. Ab illa igitur spirituali benedictione, Sacramentalem hanc Cyrillus & Hilarius distinguunt, quoties docent, nos non tantum spiritualiter, sed etiam naturaliter, & corporaliter cum Christo uniri, Ex hac una autem*

aurem thesi animaduerti potest, qua fide isti homines verba
 Sancto rum Patrum citare, & interpretari soleant, qua de re
 aliàs fortasse aliquando erit dicendi locus. Nunc 19. sequitur
 thesis. *Panem enim cum Paulo dicimus panem benedictionis esse, &* 19.
eundem à Christo per fideles Ecclesiæ ministros benedici: & hunc pa-
nem corpus suum Christus dici, & pro corpore suo haberi & esse vo-
luit, seipso licet corporaliter absente in cœlesti throno. His hoc modo
intellectis, verum est quod veritas dicit: Hoc est corpus meum,
Hic est sanguis meus. At si non aliter, quàm his hoc modo in-
 tellectis, verum est, quod veritas dicit: cur tanta circuitione
 opus est, vt post octodecim demùm theses fateatur, licet Chris-
 tus panem benedictionis corpus suum dici, & pro suo corpore
 haberi, & esse voluerit, ipsum tamen Christum corpora-
 liter, hoc est, corpore suo abesse in cœlesti finito throno: Vt
 enim sic istud, corporaliter, exponam, ipse Sturmius facit, qui
 hanc istius vocis interpretationem non admittit, vt corporali-
 ter sit modo corporeo, aut sensibus perceptibili. Et si igitur
 totis 18. thesibus videri vult Sturmius, præsentiam & *νοινωσις*
αυτοϋ corporis Christi, in sacra Cœna admittere: tamen vel tan-
 dem ipse suo se iudicio prodit, quòd sacram Cœnam sine
 Christi corpore peragat, & peragendam putet.

Breuitè, Scholarchæ, Sturmij Confessionem percurri:
 ex qua manifestum est, si vos eius sententiam sequamini, &
 libro Concordiæ non subscribatis, eiusmodi vos Doctores
 habituros esse: qui veram vobis corporis Christi præsentiam
 è sacra Cœna tollant. Itaq; videte admodùm etiã atq; etiã,
 quem ducem sequamini: ne quod vos Principibus respondis-
 se audio, vos & Ecclesiam & Scholam vestram à dogmate
 Cingliano immunem esse velle: id ipsum Sturmiana hæc Cõ-
 fessio, & Sturmianum consilium, si à vobis probetur, falsum
 redarguat, Non hoc propterea pono, quòd de fide vestra, ac

Confessione toties contestata dubitem : sed ut ne alij, qui ex
 istis tantum scriptis nostris aduersarijs iudicant, diuersum de
 vobis suspicentur, aut sentiant. Et cur quæso graue vobis es-
 set, aut cur toti Magistratui graue esset, huic libro subscribere,
 cuius doctrinam a tot ministris vestris, tam consentienter
 doceri, & probari auditis : quorum vos non modo auditores
 esse, non dedignamini, sed ne patroni quidem : quibuscum
 eadem in Ecclesia, iisdem Sacramentis participatis? Adimite
 tandem Cinglianis trophæa hæc, quæ de vobis statuunt, imò
 iam dudum statuerunt : & ostendite, nihil minus vos in ista
 hac trium iam annorum deliberatione, quàm de veritate eius
 doctrinæ, quam publicè ciuibus vestris & liberis proponi cu-
 ratis, dubitasse. Et valeat sanè apud vos Sturmiæ illud
 dilemma, quod in fine commonitionis ponitur : sed rectius
 aliquantò conformatum. Aut enim eadem tradit hæc for-
 mula Concordiæ, quæ in Augustana Principum Confessione
 ne comprehensa sunt, aut diuersa, & contraria. Si diuersa, aut

contraria : cur talia, in Ecclesia & Schola vestra doceri
 sinitis? Si eadem, cur subscribere, & veritati
 laboranti testimonium perhi-
 bere recusatis?

Joan